

CERERI DE AZIL BAZATE PE GEN ȘI NERETURNAREA: ARTICOLELE 60 ȘI 61 ALE CONVENȚIEI DE LA ISTANBUL

O colecție de lucrări
cu privire la Convenția Consiliului Europei
privind prevenirea și combaterea violenței
împotriva femeilor și a violenței domestice

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

**CERERI DE AZIL BAZATE PE GEN
ȘI *NERETURNAREA*:
ARTICOLELE 60 ȘI 61
ALE CONVENȚIEI DE LA ISTANBUL**

**O colecție de lucrări cu privire
la Convenția Consiliului Europei
privind prevenirea și combaterea violenței
împotriva femeilor și a violenței domestice**

Elaborat de

Louise Hooper, Avocat,
Garden Court Chambers, Regatul Unit

Ediția franceză:

*Demandes d'asile fondées
sur le genre et non-refoulement :
Articles 60 et 61
de la Convention d'Istanbul*

*Opiniile exprimate în prezenta lucrare
sunt responsabilitatea autorului și
nu reflectă, în mod necesar, politica
oficială a Consiliului European*

Toate cererile referitoare la
reproducerea sau traducerea tuturor
sau a unei părți din prezentul
document trebuie adresate
Direcției de Comunicare
(F-67075 Strasbourg
Cedex sau publishing@coe.int).
Orice altă corespondență referitoare
la prezentul document trebuie
adresată Direcției Egalitate din cadrul
Direcției Generale Democrație.

Copertă și așezare în pagină:
KIS, Kiev, Ucraina

Fotografii: Shutterstock

© Consiliul European, decembrie 2019
Tipărit la Consiliul European

Cuprins

I. INTRODUCERE	5
II. CE PROTECȚIE OFERĂ CONVENȚIA DE LA ISTANBUL FEMEILOR MIGRANTE, REFUGIATE ȘI SOLICITANTE DE AZIL?	7
III. ARTICOLUL 60: CERERI DE AZIL BAZATE PE GEN	10
Articolul 60 alineatul 1: Recunoașterea violenței „de gen” împotriva femeilor drept persecuție	12
Forme de Violență împotriva femeilor și Violență în familie ce trebuie considerate violență de gen și care pot constitui persecuție	14
Discriminarea ca persecuție	21
Femeile care fug de urmărirea penală sau de pedeapsă	22
Standardul de protecție impus de Convenția de la Istanbul	23
Femeile și relocarea internă	25
Articolul 60 alineatul 2: Interpretare sensibilă la dimensiunea de gen a temeiurilor Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților	26
Articolul 60 alineatul 3: Servicii de recepție și sprijin sensibile la dimensiunea de gen, proceduri de azil și directive de gen	30
Servicii de recepție și sprijin sensibile la dimensiunea de gen	33
Proceduri de azil sensibile la dimensiunea de gen	34
Directive de gen	37
IV. ARTICOLUL 61: NERETURNAREA	39
Ce este principiul <i>nereturnării</i> ?	39
Când ar putea fi angajate obligațiile de <i>nereturnare</i> pentru femei?	41
V. CONCLUZIE	44
VI. LISTĂ DE VERIFICARE	45
VII. RESURSE CHEIE	49
VIII. BIBLIOGRAFIE	52

Acronime

CEDAW	Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor
CEDO	Convenția Europeană a Drepturilor Omului
UE	Uniunea Europeană
MGF	Mutilarea genitală a femeilor
GREVIO	Grupul de experți privind acțiunile împotriva violenței asupra femeilor și a violenței domestice
PIDCP	Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice
PIDESC	Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale
ONG	Organizație non-guvernamentală
APCE	Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei
UNHCR	Înaltul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați

I. Introducere

*Nimeni nu pleacă de acasă decât dacă acasă este gura unui rechin.
Warsan Shire, din poemul ei „Acasă”*

În țările lor de origine, în timpul călătoriei lor, în țările de tranzit și de destinație, multe femei și fete refugiate și solicitante de azil au fost expuse violenței de gen, sub formă de viol și alte forme de abuz și exploatare sexuală, hărțuire sau violență în familie. Protecția acestora împotriva violenței nu este întotdeauna considerată o prioritate de către statele care le primesc. Dimensiunea de gen și nevoile de protecție ale unui număr mare de refugiate și solicitante de azil au fost, în mare măsură, trecute cu vederea și au lăsat lacune în materie de protecție, crescând astfel riscurile pentru multe femei.¹

Ca instrument de prevenire și combatere a tuturor formelor de violență împotriva femeilor, inclusiv a violenței în familie, Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (denumită în continuare Convenția de la Istanbul) conține prevederi specifice pentru femeile solicitante de azil și refugiate. Scopul prezentei publicații este de a sprijini punerea în aplicare a articolelor 60 (Cereri de azil bazate pe gen) și 61 (*Nereturnarea*) din Convenția de la Istanbul. Scopul este de a ajuta factorii de decizie politică, funcționarii și practicienii din serviciile de frontieră și de imigrare, oferindu-le sfaturi practice. Aceasta include definiții, informații și exemple de: violență de gen, care poate fi recunoscută ca forme de persecuție sau alte vătămări grave; cum să ne asigurăm că fiecărui temei din Convenție i se acordă o interpretare sensibilă la dimensiunea de gen; care sunt obligațiile cu privire la procedurile de recepție sensibile la dimensiunea de gen; practicile și procedurile sensibile la dimensiunea de gen în ceea ce privește determinarea statutului de refugiat și cereri pentru alte forme de protecție internațională.

Aceasta se referă la protecția suplimentară a principiului *nereturnării* și se încheie cu o listă de verificare care rezumă cerințele dispozițiilor care afectează femeile solicitante de azil și refugiate, din articolele 60 și 61 din Convenția de la Istanbul.

1. „Drepturile omului femeilor și fetelor refugiate și migrante trebuie să fie mai bine protejate”, Comisarul pentru Drepturile Omului, Strasbourg, 7 martie 2016, disponibil la: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/human-rights-of-refugee-and-migrant-women-and-girls-need-to-be-better-protected?desktop=false>

Până la data de 1 decembrie 2019, un total de 34 de state membre ale Consiliului Europei au ratificat Convenția de la Istanbul și 11 state membre au semnat, dar nu au ratificat-o. Uniunea Europeană (UE) a semnat, de asemenea. Grupul de experți privind acțiunile împotriva violenței asupra femeilor și a violenței domestice (GREVIO) a finalizat și a publicat evaluările de bază cu privire la Albania, Austria, Danemarca, Finlanda, Franța, Monaco, Muntenegru, Portugalia, Suedia și Turcia. Acestea examinează măsura în care statele părți își respectă obligațiile în temeiul Convenției. Unele dintre constatările GREVIO sunt prezentate în secțiunile ulterioare ale prezentei lucrări.

II. Ce protecție oferă Convenția de la Istanbul femeilor migrante, refugiate și solicitante de azil?

Scopul Convenției de la Istanbul este **protecția femeilor împotriva tuturor formelor de violență, precum și prevenirea, urmărirea penală și eliminarea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice.**

(Articolul 1 din Convenția de la Istanbul)

Convenția de la Istanbul oferă o definiție obligatorie din punctul de vedere juridic al violenței de gen, stabilind, în mod clar, principiile și standardele juridice în domeniul prevenirii și combaterii violenței de gen și a violenței în familie. Statele care nu reușesc să prevină și să combată cu diligență toate formele de violență împotriva femeilor, inclusiv violența în familie, vor încălca prevederile Convenției de la Istanbul. Convenția oferă statelor, factorilor de decizie politică și profesioniștilor instrumentele juridice pentru a răspunde întrebărilor referitoare la standardele minime și măsurile de care au nevoie autoritățile de stat pentru a le pune în aplicare, cu scopul de a răspunde, în mod eficient, violenței împotriva femeilor și violenței în familie. Mai mult, Convenția stabilește cheia de legătură între atingerea egalității de gen și eradicarea violenței împotriva femeilor: aceasta recunoaște violența împotriva femeilor ca o formă de discriminare a femeilor și pleacă de la premisa că violența împotriva femeilor nu poate fi eradicată fără a investi într-o egalitate mai mare între femei și bărbați.

Articolul 4: principiul nediscriminării și relevanța pentru femeile migrante și refugiate

Articolul 4 alineatul 3 din Convenția de la Istanbul stipulează clar că:

Implementarea prevederilor prezentei Convenții de către părți, în special a măsurilor de protecție a drepturilor victimelor, **va fi asigurată fără discriminare** din orice motiv, cum ar fi: sex, gen, rasă, culoare, limbă, religie, opinie politică sau de altă natură, naționalitate sau origine socială, asociere cu o minoritate națională, proprietate, naștere, orientare sexuală, identitate de gen, vârstă, stare de sănătate, dizabilitate, stare civilă, **statut de migrant sau refugiat** sau alt statut.

Articolul 4 alineatul 3 aplică principiul legal fundamental al drepturilor omului conform căruia un stat este obligat **să recunoască, să asigure și să protejeze** drepturile omului ale tuturor persoanelor prezente în jurisdicția lor.² În consecință, prevederile Convenției de la Istanbul se aplică *în integralitatea lor* tuturor femeilor aflate în jurisdicția unui stat, indiferent de statutul acestora de migrant sau de refugiat. Prin urmare, în ceea ce privește violența împotriva femeilor sau violența în familie săvârșită în statul gazdă, nu se poate face o distincție între obligațiile de prevenire, protejare, urmărire penală și integrare a politicilor ca între cetățeni, migranți cu statut legal, migranți fără statut legal, refugiați sau solicitanți de azil.

Au existat multe exemple grave de violență bazată pe criterii de gen și violență în familie trăite de femeile și fetele solicitante de azil în Europa, inclusiv pe parcursul procedurii solicitării de azil, în timpul procesului decizional și după obținerea statutului de refugiat sau umanitar în Europa. Acestea includ violul și violența sexuală în taberele de refugiați, centrele de recepție și, în timpul tranzitului, așa-numitele crime de „onoare”, exploatarea în prostituție de către traficanți și hărțuirea de către funcționarii serviciului de imigrare și societate, în general.³

Migrantele sunt adesea deosebit de vulnerabile la multiple forme de discriminare și pot face parte din mai multe grupuri vulnerabile. Multe nu beneficiază de drepturile de bază în temeiul legilor naționale, cum ar fi îngrijirea sănătății sau asistența socială, care pot avea un impact semnificativ atât asupra vulnerabilității lor, cât și asupra capacității de a scăpa de violență. Cele care provin dintr-o minoritate etnică sau cu istoric de migranți par să fie mai vulnerabile la discriminare atât pe motive unice, cât și multiple, decât populația majoritară.⁴ De exemplu, o femeie de culoare care solicită azil poate suferi discriminare pe motive precum rasa sa, statutul său de solicitantă de azil și/sau ca femeie. Aceasta poate fi discriminată, în orice moment, pentru unul sau mai multe dintre aceste motive.

Ca o recunoaștere a impactului negativ al multiplelor forme de discriminare asupra experiențelor femeilor în sistemele de azil și protecție și în conformitate cu cerințele Convenției de la Istanbul, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE) a hotărât că statele trebuie să ia măsuri pentru combaterea discriminării împotriva

-
2. Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), articolul 1: Înaltele Părți Contractante vor garanta oricărei persoane aflate sub jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Secțiunea I din prezenta Convenție, disponibile la adresa: www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf.
 3. De la conflict la pace? #Womensvoices: Recomandări privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și fetelor refugiate aflate în mișcare 2016, Lobby-ul European al Femeilor, disponibil la: https://www.womenlobby.org/IMG/pdf/_womensvoicesfinalforweb.pdf
 4. EU-MIDIS, Sondajul Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea. Date în Raportul Focus 5, Discriminare multiplă, p. 17, accesat 23 septembrie 2019.

refugiaților și a solicitanților de azil, inclusiv a femeilor. În mod special, acestea trebuie să lanseze campanii de creștere a gradului de conștientizare cu privire la contribuția pozitivă a refugiaților și solicitanților de azil la societățile noastre și să condamne și să pedepsească, în mod ferm, orice formă de discriminare și violență împotriva refugiaților și a solicitanților de azil, inclusiv a femeilor⁵.

Atunci când factorii de decizie sunt instruiți să își recunoască propriile prejudecăți și părtiniri inconștiente și să aplice o abordare sensibilă la dimensiunea de gen în ceea ce privește cererile de protecție ale femeilor, unele dintre barierele, cu care respectivele femei se confruntă, ar trebui depășite. În mod similar, schimbarea atitudinilor societății și combaterea discriminării trebuie să asigure scăderea incidentelor de violență împotriva femeilor refugiate.

5. Rezoluția 2159 (2017) Protejarea femeilor și fetelor refugiate împotriva violenței de gen, disponibilă la: <https://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=23700&lang=en>

III. Articolul 60: Cereri de azil bazate pe gen

Eșecul istoric al sistemelor pentru refugiați și drepturi de a aborda situația specifică a femeilor

Legea privind azilul a eșuat demult în abordarea diferenței dintre femei și bărbați în ceea ce privește motivul și modul în care fiecare dintre aceștia trec prin persecuție. Această indiferență la dimensiunea de gen în stabilirea statutului de refugiat și a protecției internaționale a dus la situații în care cererile femeilor care fug de violența de gen au rămas nerecunoscute. Cu toate acestea, în ultimele decenii, evoluțiile legislației și standardelor internaționale privind drepturile omului, precum și ale jurisprudenței, au determinat un număr tot mai mare de state membre ale Consiliului Europei să recunoască unele forme de violență împotriva femeilor ca o formă de persecuție bazată pe gen, în sensul articolului 1 A alin. (2) din Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și al Protocolului acesteia din 1967 („Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților”).

Directiva UE privind calificarea⁶ impune statelor membre UE să ia în considerare genul atunci când evaluează o cerere de protecție, atunci când analizează dacă actul în cauză constituie un act de persecuție și atunci când evaluează dacă persoana se încadrează într-un anumit grup social (articolele 4, 9 și 10).

În efectuarea evaluărilor de referință privind conformitatea cu Convenția de la Istanbul, GREVIO a observat că, în unele țări, violența de gen, atât ca formă de persecuție, cât și ca motiv de solicitare a azilului, este codificată în lege (Finlanda, Franța, Muntenegru, Portugalia, Suedia). Acest lucru nu este însă valabil în toate statele membre ale Consiliului Europei (Albania – cu excepția *nereturnării*, Turcia).⁷ Și în practică, chiar și acolo unde este codificată în lege, punerea în aplicare rămâne, de multe ori, insuficientă.

6. Directiva 2004/83/CE a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind standardele minime pentru calificarea și statutul resortisanților țărilor terțe sau apatrizilor ca refugiați sau ca persoane, care în alt mod au nevoie de protecție internațională și conținutul protecției acordate.

7. Rapoartele de evaluare de referință ale GREVIO sunt disponibile la: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/country-monitoring-work.

ARTICOLUL 60

1. *Părțile vor lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura că **violența de gen împotriva femeilor** poate fi recunoscută ca o formă de persecuție în sensul articolului 1 A alin. (2) din Convenția privind statutul refugiaților din 1951 și ca o formă de vătămare gravă, care dă naștere protecției complementare/subsidiare.*
2. *Părțile se vor asigura că **fiecăruia dintre temeiurile Convenției i se oferă o interpretare sensibilă la dimensiunea de gen** și de faptul că, acolo unde se stabilește că persecuția temută se datorează unuia sau mai multora dintre aceste motive, solicitanților li se acordă statutul de refugiat în conformitate cu instrumentele relevante aplicabile.*
3. *Părțile vor lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a dezvolta **proceduri de recepție și servicii de sprijin sensibile la dimensiunea de gen pentru solicitanții de azil, precum și directive de gen și proceduri de azil sensibile la dimensiunea de gen, inclusiv stabilirea statutului de refugiat și solicitarea protecției internaționale.***

Obligațiile prevăzute la articolul 60 sunt menite să asigure că violența de gen împotriva femeilor poate fi recunoscută ca o formă de persecuție și că statele recunosc că o femeie poate fi persecutată din cauza identității și a statutului ei de femeie. În cazul în care o astfel de femeie este expusă riscului de vătămare gravă, trebuie să se acorde protecție.⁸ Aceasta include obligația de a adopta o abordare sensibilă la dimensiunea de gen a temeiurilor Convenției de la Istanbul privind opinia politică, rasa sau naționalitatea, religia și apartenența la un anumit grup social. Acest lucru trebuie să ajute la asigurarea faptului că femeile care fug de tipurile de persecuție din partea actorilor statali sau nestatali, cum ar fi mutilarea genitală feminină, căsătoriile forțate și violența în familie gravă, pot fi recunoscute ca refugiate.

În cele din urmă, redactorii Convenției de la Istanbul au recunoscut că o abordare sensibilă la dimensiunea de gen în lege a constituit doar primul pas. Fără implementare practică, acele protecții legale vor fi ineficiente. Femeile și fetele necesită proceduri de recepție și de stabilire a azilului, sensibile la dimensiunea de gen. Acestea au scopul de a asigura atât faptul că femeile sunt în siguranță în timpul procesului de azil, cât și faptul că acestea au posibilitatea de a-și spune povestea. Funcționarii serviciului de imigrare, inclusiv polițiștii de frontieră și alți factori de decizie, trebuie să fie echipați cu instrumentele necesare pentru a oferi protecție și pentru a lua o decizie de protecție bazată pe înțelegerea deplină și adecvată a solicitărilor femeilor.

8. Raport explicativ la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, alineatul 311, disponibil la: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/basic-texts.

Articolul 60 alineatul 1: Recunoașterea violenței „de gen” împotriva femeilor drept persecuție

Aplicarea principiilor și a definițiilor Convenției de la Istanbul trebuie să ajute statele să identifice și să recunoască natura gravă a prejudiciului cauzat de violența de gen împotriva femeilor și modul în care aceasta corespunde definiției „persecuției” în sensul Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților.

Ce este violența împotriva femeilor?

Violența împotriva femeilor este „o încălcare a drepturilor omului și o formă de **discriminare împotriva femeilor** și înseamnă toate acțiunile de **violență de gen** care au ca rezultat, sau sunt susceptibile a avea ca rezultat, vătămarea sau suferința fizică, sexuală, psihologică sau economică provocată femeilor, inclusiv amenințările cu astfel de acțiuni, constrângerea sau privarea arbitrară de libertate, indiferent dacă apar în viața publică sau privată” (**Articolul 3a din Convenția de la Istanbul**).

Ca o încălcare a demnității umane și, în cele mai grave forme ale sale, o încălcare a dreptului la viață, aceasta reprezintă o **expresie extremă a inegalității** pe criteriul de sex, care duce la discriminare pe criteriul de gen. În plus, Convenția de la Istanbul recunoaște în Preambulul său că violența împotriva femeilor este rezultatul unor **relații de putere dezechilibrate istoric între femei și bărbați**.

Ce înseamnă „genul”?

În contextul Convenției de la Istanbul, termenul „gen” înseamnă „rolurile, comportamentele, activitățile și atributele construite social, pe care o anumită societate le consideră adecvate pentru femei și bărbați” (Articolul 3c din Convenția de la Istanbul). Scopul termenului nu este de a înlocui definiția biologică de „sex” și nici termenii „femei” și „bărbați”, ci pentru a sublinia modul în care inegalitățile, stereotipurile și – în consecință – violența nu provin din diferențele biologice, ci mai degrabă din atitudinile și percepțiile din cadrul societății cu privire la modul în care ar trebui să „fie” bărbații și femeile.⁹

9. Convenția de la Istanbul nu este în niciun caz prima Convenție care utilizează termenul „gen”, totuși dificultățile de traducere și, în special, dificultatea de a face distincția dintre sex și gen în unele limbi care nu au echivalente exacte, au fost folosite pentru a alimenta controversele cu privire la Convenție. Pentru informații suplimentare, consultați „Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul). Întrebări și răspunsuri”, disponibilă la: <https://rm.coe.int/prems-122418-gbr-2574-brochure-questions-istanbul-convention-web-16x16/16808f0b80>.

Ce este violența de gen împotriva femeilor?

Articolul 3d din Convenția de la Istanbul oferă următoarea definiție:

„violența care este direcționată împotriva unei femei pentru că ea este o femeie sau care afectează femeile în mod disproporționat”.

- ▶ În ceea ce privește violența îndreptată împotriva unei femei, *deoarece* aceasta este femeie, genul victimei este motivul principal al actelor de violență împotriva acesteia.
- ▶ Violența care afectează femeile în mod disproporționat, de exemplu violența în familie sau violul, ar fi, de asemenea, considerată ca fiind „de gen”.

Cu alte cuvinte, „violența de gen” se referă la orice prejudiciu care este săvârșit împotriva unei femei și este atât cauza, cât și rezultatul unor relații de putere inegale, bazate pe diferențele percepute între femei și bărbați, care conduc la statutul subordonat al femeilor, atât în sfera privată, cât și cea publică.¹⁰

La baza majorității aspectelor violenței de gen se află inegalitatea și discriminarea. Alți factori identificați includ puterea și structurile de control dominate de bărbați și atitudinile sociale și culturale față de femei.¹¹

Violența de gen ca discriminare

Violența de gen constituie o formă de discriminare în care fie aceasta afectează, în principal, femeile și/sau femeile nu sunt protejate de lege, pe picior de egalitate cu bărbații (a se vedea, de ex., cauza *Opuz împotriva Turciei* (2009)¹² în care Curtea Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare Curtea) a constatat că violența de gen era o formă de discriminare împotriva femeilor și că statul nu a protejat, în mod adecvat, femeile din cauza omisiunii de a răspunde unei astfel de violențe sau de a crea un mijloc de descurajare corespunzător, printr-un sistem juridic și de protecție eficient).

-
10. „Violența de gen împotriva femeilor” în Convenția de la Istanbul este înțeleasă ca echivalentul expresiei „violenței de gen” utilizate în Recomandarea generală nr. 35 a Comitetului privind eliminarea discriminării împotriva femeilor (CEDAW) cu privire la violența de gen împotriva femeilor, care actualizează Recomandarea generală nr. 19 (2017), Declarația Adunării Generale a Națiunilor Unite privind eliminarea violenței împotriva femeilor (1993) și Recomandarea Rec(2002)5 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind protecția femeilor împotriva violenței.
 11. Definierea violenței sexuale și de gen în contextul refugiaților, Simon Butler și McSherry, IRIS Seria Working Paper Nr. 28/2019, disponibilă la: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/social-policy/iris/2019/iris-working-papers-28-2019.pdf>
 12. Causa *Opuz împotriva Turciei*, Cererea nr. 33401/02, disponibilă la: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%20itemid%22:%5B%22001-92945%22%5D%7D>.

Forme de Violență împotriva femeilor și Violență în familie ce trebuie considerate violență de gen și care pot constitui persecuție

Articolele 33-40 din Convenția de la Istanbul oferă un ghid pentru tipurile de vătămări care trebuie considerate „violență de gen”, capabile să echivaleze cu persecuția, cu condiția ca vătămarea să îndeplinească nivelul minim de gravitate pentru a fi calificată drept „vătămare gravă”.

- ▶ Violența psihologică (articolul 33)
- ▶ Urmărirea (articolul 34)
- ▶ Violența fizică (articolul 35)
- ▶ Violența sexuală, inclusiv violul (articolul 36)
- ▶ Căsătoria forțată (articolul 37)
- ▶ Mutilarea genitală a femeilor (articolul 38)
- ▶ Avortul forțat și sterilizarea forțată (articolul 39)
- ▶ Hărțuirea sexuală (articolul 40)

Toate aceste infracțiuni se aplică indiferent de relația dintre victimă și agresor (articolul 43) și nicio cultură, tradiție sau așa-numită „onoare” nu poate fi considerată o justificare pentru oricare dintre formele de violență reglementate de convenție (articolul 42).

Violența psihologică este comportamentul intenționat de prejudiciere gravă a integrității psihologice a unei persoane prin coerciție sau amenințări (**articolul 33**).

Trebuie să se ia în considerare un curs de conduită și natura unui model de comportament abuziv, care apare în timp, în interiorul sau în afara familiei. Violența psihologică precede sau însoțește adesea violența fizică și sexuală în relațiile intime (violența în familie). Cu toate acestea, poate apărea, de asemenea, și în orice alt tip de cadru, de exemplu la locul de muncă sau mediul școlar.

Violența psihologică poate fi utilizată împotriva femeilor ca mijloc de tortură de către autoritățile de stat pentru a obține informații sau de către membrii familiei și/sau societate pentru a obține conformarea. Aceasta poate include amenințări de viol sau agresiune sexuală și amenințări de vătămare a altor membri ai familiei, inclusiv copii.

Urmărirea este comportamentul intenționat de angajare repetată într-o conduită de amenințare îndreptată către o altă persoană, determinând-o să se teamă pentru siguranța sa (**articolul 34**).

Urmărirea poate avea loc cu sau fără contact fizic, poate include amenințări și hărțuire, poate fi online sau offline și poate include acte de spionaj sau urmărirea a victimei.

Violența fizică este conduita intenționată de a comite acte de violență fizică împotriva unei alte persoane (**articolul 35**).

Violența sexuală, inclusiv violul, acoperă orice penetrație vaginală, anală sau orală de natură sexuală neconsimțită a corpului unei alte persoane cu orice parte corporală sau obiect. Angajarea în alte acte neconsimțite de natură sexuală cu o persoană sau determinarea unei alte persoane să se angajeze în acte neconsimțite de natură sexuală cu un terț intră, de asemenea, în domeniul de aplicare al Convenției de la Istanbul (**articolul 36**).

Accentul definiției Convenției de la Istanbul se pune pe consimțământul persoanei. Consimțământul trebuie acordat în mod voluntar, iar capacitatea de a consimți trebuie evaluată întotdeauna în contextul circumstanțelor înconjurătoare. „Forța” nu este necesară și nicio femeie nu trebuie să opună rezistență fizică. Curtea a precizat clar, de asemenea, că elementul esențial în determinarea violului și abuzului sexual a fost mai degrabă lipsa consimțământului decât „rezistența” (a se vedea cauza *M.C. împotriva Bulgariei (2003)*).¹³ Vârsta și capacitatea mentală pot fi relevante pentru problema consimțământului, totuși natura relației (de ex., fostul(a) sau actualul(a) soț(ie) sau partener(ă)) este irelevantă.

Violența sexuală poate include: violul, stimularea mecanică sau manuală a organelor genitale și a zonelor erogene, introducerea forțată de obiecte în orificiile corpului, agresiunea sexuală, abuzul sexual, nuditatea forțată, batjocuri și amenințări abuzive din punct de vedere sexual, asistarea forțată la acte sexuale, masturbarea forțată, sexul oral și amenințarea cu oricare dintre aceste acțiuni.

Femeile se confruntă cu riscuri reale de viol și violență sexuală de-a lungul parcursului lor în mâna contrabandiștilor, traficanților și a altora și în taberele temporare, centrele de cazare și primire. Violul de către autorități este acum recunoscut ca o încălcare a articolului 3 din CEDO (interzicerea torturii)¹⁴. Violul este utilizat ca o

13. Cauza *MC împotriva Bulgariei*, Cererea nr. 39272/98 (2003), disponibilă la: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-61521%22%5D%7D>.

14. Cauza *Aydin împotriva Turciei*, Cererea nr. 23178/94, disponibilă la: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22002-6215%22%5D%7D>.

tactică de război¹⁵, iar violul în conflict trebuie recunoscut ca o formă de persecuție. Pentru femeile lesbiene, bisexuale și transsexuale, violul „corectiv” sau „coercitiv” poate constitui o teamă specială. Violența sexuală și violul sunt o formă comună de exercitare a puterii și a controlului în relațiile abuzive și este probabil să apară în timpul și după despărțire. Relația dintre agresor și victimă este irelevantă. Violarea soției de către soț este la fel de inacceptabil ca orice alt viol.

Violența sexuală poate avea consecințe fizice, psihologice și sociale semnificative. Unele femei se confruntă cu forme secundare de vătămare, care pot include respingerea de către soț, familie și comunitate, în general, și pedepsirea (de ex., acuzate de adulter, urmărite penal și uneori condamnate la pedepse precum lovirea cu pietre ca urmare a faptului că sunt victime). Discriminarea, stigmatizarea și ostracizarea acestora de către comunitățile lor pot împiedica femeile să beneficieze de educație, de un loc de muncă și alte tipuri de asistență, inclusiv de asistență pentru protecție și recuperare. Femeile ostracizate de familiile și comunitățile lor pot fi ținte ușoare pentru exploatare și adesea nu au altă cale decât să recurgă la „sexul de supraviețuire” sau la alte forme de muncă sexuală tranzacțională pentru a-și asigura necesitățile de bază.¹⁶

În prim-plan: Regatul Unit

Camera Lorzilor a acceptat faptul că persecuția care decurge din viol poate continua și după infracțiunea inițială, pe baza modului în care o persoană a fost tratată în cadrul comunității din care face parte.

„A suferi insulta și umilința de a fi privit de propria comunitate (în cuvintele Dnei B) drept „murdar ca și cum ai fi contaminat” pentru că ai suferit gravele maltratări ale unui viol deosebit de brutal și dezumanizant îndreptat chiar împotriva acelei comunități, este genul de negare cumulativă a demnității umane care, în opinia mea, este capabilă să echivaleze cu persecuția. Desigur, tratamentul de temut trebuie să fie suficient de grav, dar gravitatea impactului acestuia asupra persoanei este sporită de efectele persecuției din trecut. Victima este pedepsită iar și iar pentru ceva care nu numai că nu a fost vina ei, dar a fost, în mod deliberat, persecutoriu la adresa ei, a familiei sale și a comunității sale”.¹⁷

15. Rezoluția 1820 (2008) S/RES/1820 (2008), disponibilă la: [https://undocs.org/en/S/RES/1820\(2008\)](https://undocs.org/en/S/RES/1820(2008)).

16. Simon-Butler A. și McSherry B. (2019), Definierea violenței sexuale și de gen în contextul refugiaților, IRiS Seria Working Paper nr. 28/2019, p. 29, disponibilă la: <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/social-policy/iris/2019/iris-working-papers-28-2019.pdf>

17. Cauza *Regina împotriva Arbitrului Special, ex parte Hoxha* [2005] UKHL 19, disponibilă la: www.refworld.org/cases,GBR_HL,423ec7784.html.

Căsătoria forțată se referă la comportamentul intenționat de a forța un adult sau un copil să încheie o căsătorie. Actul de a ademeni un adult sau un copil pe teritoriul unei părți sau al unui alt stat decât cel în care acesta locuiește, cu scopul de a forța respectivul adult sau copil să se căsătorească, este, de asemenea, reglementat de Convenția de la Istanbul (**articolul 37**).

În prim-plan: Danemarca

În decizia Comisiei de Apel a Refugiaților din Danemarca din 16 ianuarie 2017, unei femei afgane solicitante i s-a acordat statutul de refugiat în temeiul articolului 7 alin. (1) din Legea privind străinii din Danemarca din cauza amenințării cu căsătoria forțată în Afganistan. S-a constatat că aceasta aparținea unui grup social special de „văduve cu risc de căsătorie forțată”. Statul afgan nu era nici dispus, nici capabil să protejeze femeile împotriva persecuției în cazurile de căsătorie forțată, iar relocarea internă nu era disponibilă pentru reclamantă.¹⁸

Alte vătămări grave legate de căsătorie pot include, de exemplu: decesele pentru zestre, arderea miresei, practica de a forța văduvele să se căsătorească cu rudele soțului lor, așa-numitele crime de „onoare” sau alte infracțiuni cu privire la „onoare”, „căsătorii temporare” menite să permită bărbaților să întrețină relații sexuale în afara căsătoriei și abuzuri în familie, inclusiv munca casnică forțată în cadrul căsătoriei, fie la voia soțului, fie a altor rude.

Mutilarea genitală feminină acoperă actele de extirpare, infibulare sau efectuare a oricărei alte mutilări asupra întregii sau oricărei părți a labiilor mari, labiilor minore sau clitorisului unei femei, de constrângere sau determinare a unei femei să se supună oricărui astfel de acte sau de incitare, constrângere sau determinare a unei fete să se supună vreunuia dintre acestea (**articolul 38**).¹⁹

În prezent, este bine stabilit faptul că supunerea oricărei persoane, adult sau copil, la mutilări genitale feminine ar echivala cu rele tratamente, contrar articolului 3 din CEDO.

18. EuropeanDatabaseofAsylumLawcasesummary,availableat: www.asylumlawdatabase.eu/en/case-law/denmark-refugee-appeals-board%E2%80%99s-decision-16-january-2017#content.

19. Pentru informații suplimentare referitoare la MGF, a se vedea „Un instrument pentru a pune capăt MGF”, (2014) Consiliul Europei, disponibilă la: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=0900001680464e9f>

În prim-plan: Franța

Curtea Națională de Azil din Franța (CNDA) a susținut că, în țările în care există o prevalență ridicată a mutilării genitale feminine, cum ar fi Nigeria, persoanele nesupuse extirpării pot fi considerate ca având o teamă întemeiată de persecuție din motive de apartenență la un anumit grup social.²⁰

În cazul femeilor care solicită azil apar dificultăți în ceea ce privește dovedirea faptului că există riscul să apară un astfel de tratament, lipsa protecției și că nu pot fugi intern pentru a evita riscul.²¹

Avortul forțat și sterilizarea forțată se referă la efectuarea unui avort asupra unei femei fără consimțământul prealabil și informat al acesteia sau efectuarea unei intervenții chirurgicale care are scopul sau efectul de a întrerupe capacitatea unei femei de a se reproduce, în mod natural, fără consimțământul său prealabil și informat sau înțelegerea procedurii (**articolul 39**).

Sterilizarea fără consimțământul pe deplin informat reprezintă o încălcare a articolului 3 din CEDO.²² Ca formă de vătămare, sterilizarea este considerată o ingerință majoră în starea sănătății reproductive a unei persoane, implicând multiple aspecte ale integrității personale (bunăstare fizică și psihică, precum și viață emoțională, spirituală și familială). Femeile cu dizabilități și femeile din grupurile etnice marginalizate au fost, în mod tradițional, expuse unui risc mai mare de sterilizare forțată.

În împrejurările în care planificarea familială este impusă de stat, aceasta este, în general, considerată un răspuns adecvat la presiunile populației. Totuși, în cazurile în care planificarea familială este pusă în aplicare prin utilizarea avorturilor forțate și a sterilizărilor, acest lucru ar încălca Legea drepturilor fundamentale ale omului și, prin urmare, ar fi recunoscut ca abuz grav și considerat drept persecuție.²³

20. CNDA, 21 octombrie 2017, Mme E., Nr. 16029780, disponibil la: <https://www.asylumlawdatabase.eu/en/case-law/france-%E2%80%93-cnda-21-october-2017-mme-e-n%C2%BA-16029780#content>

21. A se vedea, pentru exemple, cauza *Omeredo împotriva Austriei*, Cererea nr. 8969/10, decizie privind admisibilitatea, disponibilă la: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-106527>; cauza *Bangura împotriva Belgiei*, Cererea nr. 52872/10, disponibilă (în franceză) la: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-164997>.

22. Cauza *V.C. împotriva Slovaciei*, Cererea nr. 18968/07, disponibilă la: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22003-3736079-4262767%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22003-3736079-4262767%22]}); Cauza *N. N. împotriva Slovaciei*, Cererea nr. 29518/10, disponibilă la: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22003-3980673-4625401%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22003-3980673-4625401%22]}); Cauza *I.G., M.K. și R.H. împotriva Slovaciei*, Cererea nr. 15966/04, disponibilă la: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22003-4153303-4903272%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22003-4153303-4903272%22]}).

23. Ghid UNHCR privind protecția internațională: Persecuția de gen în contextul articolului 1A alin. (2) din Convenția din 1952 și/sau Protocolul său din 1967 referitor la statutul refugiaților HCR/GIP/02/01 (în continuare, Ghidul UNHCR nr. 1 privind genul) la alin. 13.

În prim-plan: Germania

Tribunalul Administrativ din Trier, 23 martie 2011, 5 K 1181/10.TR

O mamă chineză a doi copii a fost recunoscută drept refugiată, deoarece există o probabilitate suficientă ca aceasta să fie forțată să se sterilizeze în China, din cauza încălcării politicii unui singur copil.²⁴

Hărțuirea sexuală reprezintă orice formă de comportament verbal, non-verbal sau fizic nedorit de natură sexuală, cu scopul sau efectul de a încălca demnitatea unei persoane, în special atunci când se creează un mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensator (**articolul 40**).

Statele părți au opțiunea de a aplica fie legea penală, fie alte sancțiuni atunci când vine vorba de hărțuire sexuală. Pentru ca hărțuirea sexuală să constituie un prejudiciu grav, aceasta trebuie să atingă pragul de „vătămare gravă”. Evaluarea va fi specifică fiecărui caz, dar întrebarea trebuie luată în considerare pe fondul hărțuirii sexuale ca formă de violență utilizată pentru a controla femeile. Hărțuirea sexuală este adesea forma inițială de abuz experimentată de femei, care poate frecvent escalada, ducând la consecințe grave, inclusiv deces, dacă nu este asigurată o protecție adecvată.

Infrațiuni comise în numele așa-numitei „onoare” (articolul 42): Deși nu este recunoscută, în mod special, drept infracțiune în Convenția de la Istanbul, existența unor astfel de infracțiuni este recunoscută ca parte a unei interdicții mai ample a oricărei încercări de a justifica un comportament infracțional pe baza culturii, obiceiurilor, religiei, tradiției sau așa-numitei „onoare”. Această formulare se bazează pe înțelegerea faptului că acestea nu sunt infracțiuni noi, ci mai degrabă unele stabilite, cum ar fi omorul, lipsirea de viață din imprudență, vătămarea integrității corporale etc., iar ceea ce le face diferite este intenția din spatele lor. Articolul 42 asigură faptul că infracțiunile comise în numele așa-numitei „onoare” ar cuprinde acte de violență justificate prin pretenții conform cărora victima a încălcat normele sau obiceiurile culturale, religioase, sociale sau tradiționale de comportament adecvat.

Traficul de ființe umane nu este reglementat, în mod specific, în Convenția de la Istanbul, deoarece face obiectul unui tratat separat, Convenția Consiliului Europei din 2005 privind lupta împotriva traficului de ființe umane.²⁵ Cu toate acestea,

24. Baza de date europeană a Legii privind azilul, disponibilă aici: www.asylumlawdatabase.eu/en/case-law/germany-administrative-court-trier-23-march-2011-5-k-118110tr#content.

25. Convenția europeană privind lupta împotriva traficului de ființe umane, 2005, disponibilă la: www.coe.int/en/web/anti-human-trafficking/about-the-convention.

identificarea victimelor traficului este o parte importantă a procesului de azil și multe femei au suferit exploatare și abuz în timpul călătoriilor lor sau după sosirea în țara de destinație și ar putea foarte bine să aibă o teamă relevantă de persecuție pe acest motiv și/sau transferarea ar încălca articolul 4 din CEDO contrar prevederilor de *nereturnare*. Încălcarea articolului 4 (interzicerea sclaviei și a muncii forțate) și a articolului 2 (dreptul la viață) din CEDO a fost recunoscută în cauza *Rantsev împotriva Ciprului și Rusiei*.²⁶

Violența în familie se referă la toate actele de violență fizică, sexuală, psihologică sau economică, ce afectează femeile în mod disproporționat și sunt, prin urmare, distinct orientate în funcție de gen. Termenul acoperă violența din partea partenerului intim între actualii sau foștii soți sau parteneri, precum și violența intergenerațională, de exemplu între părinți și copiii lor. Violența în familie este una dintre cele mai grave și răspândite forme de violență împotriva femeilor. Deși termenul „în familie” poate părea să își limiteze aplicarea la actele care au loc într-o gospodărie, este recunoscut faptul că violența are loc adesea între parteneri intimi, cupluri care ies împreună și care nu locuiesc, în mod necesar, împreună. Prin urmare, nu este necesar un domiciliu comun al victimei și al agresorului, chiar și atunci când se vorbește despre violența intergenerațională. **Articolul 3b** din Convenția de la Istanbul definește această formă de violență.

Violența în familie poate fi motivul pentru care o femeie își părăsește țara de origine sau aceasta poate fi trăită în timpul călătoriei sale sau după sosirea în țara gazdă, în timpul sau după procesul solicitării de azil. Solicitarea de azil este un proces stresant care poate crește riscul violenței în familie.

În hotărârea de referință din cauza *Opuz împotriva Turciei* (2009),²⁷ Curtea a recunoscut violența în familie drept violență de gen și discriminare împotriva femeilor (articolele 3, 8 (dreptul la viață privată) și 14 din CEDO). Această hotărâre a fost urmată de atunci în peste 25 de alte cauze în care Curtea a constatat că omisiunea discriminatorie a autorităților a echivalat cu tolerarea violenței în familie. În cauza *M.G. împotriva Turciei* (2016),²⁸ faptul că legea turcă referitoare la măsurile de protecție nu a fost extinsă asupra cuplurilor necăsătorite a condus la constatarea că Turcia și-a încălcat obligațiile pozitive de a proteja victimele violenței în familie.

26. Cauza *Rantsev împotriva Ciprului și Rusiei*, Cererea nr. 25965/04 (2010), disponibilă la: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-96549>

27. Cauza *Opuz împotriva Turciei*, Cererea nr. 33401/02, (2009), disponibilă la: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-92945>.

28. Cauza *M.G. împotriva Turciei*, Cererea nr. 646/10, (2016), disponibilă în limba franceză la: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161521>

Consecințele omisiunii de a identifica, în mod corespunzător, riscul de violență în familie și de a continua urmărirea penală au fost clar identificate de către Curte în cauza *Kontrova împotriva Slovaciei*. Soțul reclamantei avea antecedente de abuz fizic și psihologic asupra acesteia. Când cuplul a mers împreună să își retragă plângerea pentru agresiune, autoritățile au încurajat și au oferit asistență pentru reformularea plângerii pentru o infracțiune minoră, astfel încât urmărirea penală să poată fi încetată. Soțul și-a împușcat mortal cei doi copii.

Discriminarea ca persecuție

Un tipar de discriminare, în cazul în care consecințele sunt suficient de grave, ar putea echivala cu persecuția pe „motive cumulate”. De exemplu, discriminarea care duce la incapacitatea unei persoane de a-și câștiga existența, dreptul de a practica sau nu o religie, accesul la educație și alte drepturi fundamentale ale omului ar putea echivala cu persecuția.²⁹

Discriminarea impusă prin norme sociale, politice sau religioase poate afecta:

- ▶ legile și statutul familial și personal;
- ▶ codurile vestimentare, inclusiv coafura și machiajul;
- ▶ ocuparea forței de muncă și educația;
- ▶ restricții privind libertatea de circulație atât în interiorul țării, cât și în afara acesteia;
- ▶ restricții privind activitățile femeilor, de exemplu, sport;
- ▶ restricții privind accesul femeilor în spațiile publice.

În cazul în care o femeie rezistă sau încearcă să pună capăt discriminării, fie din punct de vedere politic, fie prin acțiunile sale, poate apărea un risc de vătămare fizică gravă sau alte vătămări persecutorii.

Dacă o femeie este expusă riscului de vătămare gravă din partea actorilor nestatali și statul, ca o chestiune de politică sau practică, nu acordă anumite drepturi sau nu oferă protecție împotriva abuzurilor grave, aceasta are dreptul la protecție internațională. Cazurile de violență în familie sau de abuz din motive de orientare sexuală ar putea fi, de exemplu, analizate în acest context.³⁰ Pentru exemple privind modul în care acest

29. A se vedea, de asemenea, Ghidul UNHCR nr. 1 privind genul și Manualul și Ghidul UNHCR privind procedurile și criteriile pentru determinarea statutului de refugiat în temeiul Convenției din 1951 și a Protocolului din 1967 privind statutul refugiaților (2019) (denumit în continuare Manualul UNHCR (2019)), disponibil: www.refworld.org/docid/4f33c8d92.html la alineatele 54-55.

30. Ghidul UNHCR nr. 1 privind genul, alineatul 15.

aspect a fost aplicat de Curte, a se vedea cauza *Talpis împotriva Italiei* (2017)³¹ și cauza *Bălșan împotriva României* (2017),³² unde Curtea a considerat că gradul omisiunii privind familiarizarea funcționarilor de stat cu cadrele legale existente și punerea în aplicare a acestora, precum și necunoașterea de către femei a drepturilor lor, au condus la un „angajament” insuficient de a lua măsuri adecvate pentru a aborda violența în familie și, prin urmare, a constatat o încălcare a articolului 3 din CEDO, combinată cu articolul 14.

Femeile care fug de urmărirea penală sau de pedeapsă

O lege poate fi persecutorie în sine, în special dacă emană din norme și practici tradiționale sau culturale, care nu sunt, în mod necesar, în conformitate cu standardele drepturilor omului. Este puțin probabil ca acest lucru să se întâmple dacă legea nu este aplicată și/sau nu permite vătămări grave.³³ Întrebarea dacă o lege este în conformitate cu standardele acceptate privind drepturile omului trebuie să fie evaluată cu referire la diferitele instrumente internaționale referitoare la drepturile omului, în special Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP), Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (PIDESC), Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW) și CEDO. Cel mai adesea însă, poate că nu legea, ci aplicarea ei este discriminatorie.

În cazul în care sancțiunea sau pedeapsa pentru nerespectarea sau încălcarea unei politici sau legi este disproporționat de severă și are o dimensiune de gen, aceasta ar echivala cu persecuția.³⁴

Exemplele în acest sens pot include o femeie care fuge de urmărirea penală pentru adulter, în cazul în care nu ar beneficia de un proces echitabil³⁵ sau o femeie lesbiană care este probabil a fi supusă pedepsei cu moartea.³⁶

31. Cauza *Talpis împotriva Italiei*, Cererea nr. 41237/2009, disponibilă la: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-171994>.

32. Cauza *Bălșan împotriva României*, Cererea nr. 49645/2009, disponibilă la <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-173619>.

33. Ghidul UNHCR nr. 1 privind genul, alineatul 10.

34. Ghidul UNHCR nr. 1 privind genul, alineatul 12.

35. A se vedea cauza *Islam (A.P.) împotriva Secretarului de Stat pentru Departamentul de Interne; R împotriva Tribunalului de Apel pentru Imigrare și Alții, Sesiunea Ex Parte Shah (A.P.)*, 1998-1999, Regatul Unit: Camera Lorzilor (Comitetul Judiciar), 25 martie 1999, disponibilă la: https://www.refworld.org/cases,GBR_HL,3dec8abe4.html.

36. A se vedea cauza de la Curtea de Justiție a Uniunii Europene a *Minister voor Immigratie en Asiel împotriva X și Y și Z împotriva Minister voor Immigratie en Asiel* C-199/12 la C-201/12, disponibilă la: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0199>.

Standardul de protecție impus de Convenția de la Istanbul

Protecția și cererile refugiatului

Adesea, cererile de azil ale femeilor sunt refuzate pe motiv că acestea vor putea obține protecție „suficientă” sau „eficientă” din partea autorităților din țara lor de origine. Standardele de protecție impuse de Convenția de la Istanbul pot fi un ghid util pentru a evalua dacă protecția în țara de origine este „eficientă”.

Cercetarea și urmărirea penală a infracțiunilor

Dacă formele de violență de gen, identificate în Convenția de la Istanbul, nu sunt criminalizate în țara de origine, este, de obicei, foarte dificil ca femeile să obțină o protecție „eficientă”. Acest lucru se datorează faptului că nu va exista niciun mijloc de descurajare care să împiedice persoanele să comită respectivele infracțiuni și nici nu va exista protecție împotriva acestora după producerea evenimentului. În cazurile în care statul are o lege care interzice o practică persecutorie, aceasta nu va constitui „protecție efectivă” în dreptul internațional – decât dacă este pusă în aplicare în mod efectiv. Aplicarea standardelor stabilite de Convenția de la Istanbul, procedurile de investigație și judiciare aferente tuturor formelor de violență trebuie:

- ▶ să fie efectuate **fără întârzieri nejustificate** și într-o manieră **eficace**, pentru a asigura probe vitale, pentru a spori ratele de condamnare și pentru a pune capăt impunității pentru agresori (articolul 49);
- ▶ să oblige agențiile de aplicare a legii să răspundă într-o manieră promptă și corespunzătoare la un act de violență, incluzând utilizarea de măsuri operaționale preventive și colectarea probelor (articolul 50);
- ▶ să asigure evaluarea și gestionarea riscului pentru a furniza siguranță victimei (articolul 51);
- ▶ să introducă ordine de interdicție de urgență, ordine de protecție și ordine de restricție (articolele 52 și 53);
- ▶ să permită procedurile *ex officio* și *ex parte* și să oblige statele părți să se asigure că investigațiile și urmărirea penală a diferitelor forme de violență reglementate de convenție nu sunt dependente în întregime de raportarea efectuată de victimă și că procedurile pot continua chiar dacă victima își retrace plângerea (articolul 55);
- ▶ să asigure unele **măsuri de protecție** suplimentare adecvate, cum ar fi protejarea intimității și a imaginii victimei, să asigure săli de așteptare separate și să ofere posibilitatea ca victimele să depună mărturie fără prezența pretinsului agresor (articolul 56);
- ▶ să prevadă dreptul la asistență juridică și la **asistență juridică gratuită** pentru victime, în condițiile prevăzute de legislația lor internă (articolul 57).

În cazul în care probele privind istoricul și comportamentul sexual trecut al victimei sunt acceptate ca scuză pentru actele de violență împotriva femeilor și violență în familie, acestea pot duce la achitarea parțială sau chiar completă a agresorului, fapt ce poate cauza o lipsă de protecție.

Convenția de la Istanbul permite admiterea unor astfel de probe numai dacă acestea sunt relevante și necesare (articolul 54). În funcție de atitudinile sociale din țara de origine, acest lucru poate fi deosebit de relevant pentru cererile de azil.

Exemple de cauze la Curtea Europeană a Drepturilor Omului în care lipsa protecției în cazurile de violență împotriva femeilor și violență în familie a dus la vătămări grave sau la moarte:

Cauza *M.C. împotriva Bulgariei (2003)*, omisiunea de a cerceta și a urmări penal actele sexuale neconsimțite în absența rezistenței fizice;

Cauza *Opuz împotriva Turciei (2009)*, instanța a constatat, pentru prima dată, că omisiunea de a proteja femeile împotriva violenței în familie, ca o consecință a pasivității generale și judiciare, a creat un climat propice violenței în familie și a fost discriminatorie. Curtea a stabilit, în continuare, că exista obligația de a investiga și a proteja împotriva violenței în familie în circumstanțele în care o victimă își retrace plângerea;

Cauza *Eremia și alții împotriva Moldovei (2013)*, omisiunea de a proteja împotriva comportamentului violent și abuziv al soțului și tatălui, ofițer de poliție;

Cauza *B.V. împotriva Belgiei (2017)*, omisiunea efectuării unei investigații eficiente în ceea ce privește violul și atentatul la pudoare;

Cauza *Talpis împotriva Italiei (2017)*, inacțiunea din partea autorităților a echivalat cu o discriminare împotriva femeilor și a condus la subestimarea violenței și, prin urmare, la sprijinirea acesteia;

Cauza *Bălșan împotriva României (2017)*, în ciuda plângerilor repetate, autoritățile nu au protejat o femeie de violența în familie. Omisiunea autorităților de a lua măsurile necesare a privat cadrul național relevant de scopul și efectul său și a fost în contradicție cu standardele internaționale privind violența împotriva femeilor și discriminatorii;

Cauza *Volodina împotriva Rusiei (2019)*, violența în familie nu era recunoscută în legislația rusă și ordinele de restricție sau de protecție erau inexistente. Acest lucru a demonstrat, în mod clar, o reticență de a recunoaște gravitatea problemei violenței în familie și efectul discriminator al acesteia asupra femeilor;

Cauza *E.B. împotriva României (2019)*, omisiunea de a efectua o investigație eficientă în privința violului, neadoptarea unei abordări sensibile la context pentru a lua în considerare ușoara incapacitate intelectuală a victimei și accentul exagerat asupra lipsei de rezistență față de atacatorul ei.

Protecție și sprijin

Dacă femeile nu pot obține sprijin și asistență socială și/sau juridică în țara lor de origine, este posibil ca acestea să nu poată să își părăsească agresorul, să raporteze riscuri sau infracțiuni împotriva acestuia sau să pornească urmăriri penale. Dacă învinuirea victimelor sau inegalitatea de gen duce la lipsa de încredere în femei, este puțin probabil ca orice legi sau măsuri de protecție să fie puse în aplicare în mod efectiv.

Recunoscând aceste bariere în calea accesului femeilor la justiție, Convenția de la Istanbul impune statelor să ia măsuri pentru a îmbunătăți accesul femeilor la justiție. Acestea includ accesul la informații, furnizarea de servicii de asistență generală și de specialitate, suficiente centre de plasament pentru femei, o linie telefonică de asistență și centre de criză pentru referirea cazurilor de viol sau agresiunilor sexuale (articolele 19-25 din Convenția de la Istanbul).

Nu rezultă în mod necesar faptul că, în cazul în care aceste măsuri nu sunt puse în aplicare într-o țară de origine, va exista un „risc real de vătămare gravă” sau o „lipsă de protecție” ca o chestiune de drept privind refugiații. Totuși aceștia sunt buni indicatori ai circumstanțelor în care este posibil ca, **în practică**, femeile să nu poată obține o protecție adecvată sau efectivă împotriva riscului de violență.

Femeile și relocarea internă

Deoarece frica femeilor de persecuție este adesea din partea „agenților non-statali” sau a agenților individuali ai statului, declarațiile acestora sunt adesea respinse pe motiv că s-ar putea întoarce în țara lor de origine și ar putea locui departe de locul în care riscă o vătămare gravă. Pentru ca o astfel de opțiune să fie viabilă, nu trebuie să existe niciun risc de persecuție sau vătămare gravă în acea zonă, nici din partea agresorului inițial, nici din partea altora, relocarea trebuie să fie accesibilă în condiții de siguranță și legală, iar solicitantul trebuie să poată duce o viață relativ normală, fără a se confrunța cu dificultăți nejustificate.³⁷

Femeile se pot confrunța cu bariere semnificative care le afectează capacitatea de a călători și de a se stabili în alte zone ale țării de origine, fără a se confrunța cu dificultăți, nesiguranță sau incapacitatea de a fi alături de familiile lor. Acestea pot include bariere financiare, logistice, sociale, culturale și de altă natură. Discriminarea și atitudinile patriarhale ar putea duce, de asemenea, la riscul ca femeile să fie găsite de agresorii lor sau de reîntregirea forțată a familiei.

37. Ghidul UNHCR nr. 4 privind protecția internațională: „Alternativa de fugă sau relocare internă” în contextul articolului 1A(2) din Convenția din 1951 și/sau Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților.

Femeile pot avea, de asemenea, dificultăți foarte reale în a se stabili în locația de relocare. De exemplu, în unele țări, femeilor singure le este dificil să închirieze proprietăți, deoarece sunt considerate prostituate sau din cauza barierelor financiare, cum ar fi obligația de a achita în avans chiria pe un an. Femeile pot avea dificultăți deosebite în accesarea unui loc de muncă. Femeile, fără acces la locuință și mijloace de subzistență, devin deosebit de vulnerabile la exploatare și la „sexul de supraviețuire”. Acestea pot fi supuse unui nivel scăzut de discriminare și hărțuire în locația de relocare. Toți acești factori trebuie luați în considerare cumulativ înainte de a se putea lua decizia că relocarea internă este o opțiune viabilă.

Articolul 60 alineatul 2: Interpretare sensibilă la dimensiunea de gen a temeiurilor Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților

Articolul 60 alineatul 2 al Convenției de la Istanbul impune statelor să se asigure că fiecăruia dintre temeiurile Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților îi este aplicată o interpretare sensibilă la dimensiunea de gen. Asigurarea unei interpretări sensibile la dimensiunea de gen implică recunoașterea și înțelegerea modului în care genul poate avea un impact asupra motivelor din spatele tipului de persecuție sau prejudiciu suferit.

O femeie poate fi persecutată:

- ▶ **ca** femeie (de ex. violată), dar din motive care nu au legătură cu sexul ei (de ex., apartenența acesteia la un partid politic);
- ▶ nu într-o manieră specifică identității sale feminine (de ex. bătută), ci **din cauza** genului ei (de ex., pentru purtarea unui văl);
- ▶ **și din cauză că** este femeie (de ex. mutilarea genitală a femeilor).³⁸

Motivele de persecuție pot fi reale sau imputate. Aceasta înseamnă că femeia nu trebuie să dețină o anumită caracteristică sau credință. Este suficient dacă aceasta este percepută sau atribuită ei de către alții sau dacă este o caracteristică sau credință a agresorului.

38. Exemple preluate din Ghidul privind genul pentru stabilirea cererilor de azil în Regatul Unit, Grupul Legal al Femeilor Refugiate, iulie 1998, disponibil la: www.ilpa.org.uk/resources.php/4112/gender-guidelines-for-the-determination-of-asylum-claims-in-the-uk.

Experiența persecuției este adesea modelată, de asemenea, și de rasă, stare civilă, vârstă, sexualitate, istoric sexual și alți factori culturali și sociali. Toate acestea vor influența modul în care femeile își prezintă cererile și modul în care acestea vor fi percepute în țara lor de origine.

În prim-plan: Olanda

La 21 noiembrie 2018, Consiliul de Stat olandez³⁹ a constatat faptul că, dacă unei femei afgane cu un stil de viață occidental i se cere să se adapteze normelor și valorilor care se aplică în țara de origine, pentru a evita persecuția sau o astfel de femeie nu se poate adapta prin schimbarea sau ascunderea permanentă a respectivelor caracteristici, aceasta ar putea fi expusă riscului de persecuție în Afganistan. Deși un „stil de viață occidental” nu este o convingere religioasă sau politică, „comportamentul” occidental ar putea fi o manifestare a unei convingeri religioase sau politice (sau a lipsei de convingere).

Opinie politică

Persecuția pe motiv de opinie politică poate include persecuția pe motiv de opinii referitoare la rolurile de gen. Unele femei pot fi persecutate, de exemplu, pentru că nu se conformează rolurilor și normelor de comportament acceptabile ale societății și pentru că s-au exprimat deschis împotriva rolurilor tradiționale de gen. Participarea femeilor la activitatea politică și rezistența se pot manifesta în multe moduri diferite, inclusiv în moduri diferite de cele ale bărbaților. De exemplu:

- ▶ femeile pot fi politicieni, membri ai partidelor politice, activiști, primari, consilieri locali sau membri ai altor grupuri, asociații sau mișcări politice sau politizate locale sau naționale;
- ▶ acestea pot participa la conferințe, reuniuni, mitinguri, demonstrații, proteste;
- ▶ acestea pot scrie articole, cărți, pot apărea la radio, televiziune, YouTube, Twitter, Instagram sau alte canale de internet sau rețele sociale;
- ▶ femeile pot ascunde oameni, pot transmite mesaje sau pot oferi servicii comunitare, hrană, îmbrăcăminte și îngrijire medicală;
- ▶ ar putea fi exploatate relațiile de familie pentru a exercita presiuni asupra activiștilor politici de gen masculin;
- ▶ nerespectarea „standardelor” sau comportamentului moral, etic și social ar putea avea ca rezultat tratamentul crud sau inuman al femeilor. De exemplu, atitudinile acestora față de purtarea sau refuzul de a purta anumite articole vestimentare, machiaj sau coafuri, sau față de divorț, relații, activitatea sau comportamentul sexual sau expresii ale identității de gen;

39. A se vedea <https://uitspraken.rechtspraak.nl/inziendocument?id=ECLI:NL:RVS:2018:3735>.

- ▶ refuzul de a respecta legile discriminatorii sau de a urma regulile de conduită prescrise trebuie să fie privit în mod corespunzător ca un comportament politic, dar este adesea văzut ca probleme „personale” de alegere.

Rasa sau naționalitatea

În ceea ce privește persecuția pe motive de rasă sau naționalitate, femeile se pot confrunta cu anumite tipuri de persecuții care le afectează în mod specific. În unele circumstanțe, negarea discriminatorie a cetățeniei poate fi persecutorie. Exemplele includ:

- ▶ violența sexuală și controlul reproducerii în cazurile de „curățare” rasială și etnică;
- ▶ privarea de naționalitate a unei femei la căsătoria cu un cetățean străin;
- ▶ incapacitatea unei femei de a transmite cetățenia sa copilului ei;⁴⁰
- ▶ femeile din căsătorii de rasă sau etnie mixtă pot suferi vătămări ca urmare a rasismului din partea propriei familii, a socrilor sau a societății, în general.

Religie

În ceea ce privește persecuția pe motive de religie, femeile pot fi persecutate pentru că nu se conformează normelor religioase și obiceiurilor de comportament acceptabil. Acest lucru este valabil mai ales în cazurile de infracțiuni săvârșite în numele așa-numitei „onoare”, care afectează femeile în mod disproporționat. Este important să se țină seama de suprapunerea dintre persecuția religioasă și cea politică, deoarece o femeie care nu se conformează poate fi considerată ca manifestând un comportament „politic”.

De asemenea, se poate presupune, în mod greșit, că o femeie subscrie la aceleași credințe sau opinii religioase ca membrii familiei ei. Exemplele includ:

- ▶ a săvârși sau a fi perceput ca săvârșind adulter;
- ▶ a fi mama, mătușa, sora, soția, partenerul sau copilul unui predicator religios, activist, extremist sau terorist;
- ▶ căsătoria în afara unei religii sau refuzul de a se căsători în cadrul unei religii;
- ▶ a fi lesbiană, transsexuală sau bisexuală în cazul în care acest lucru este considerat contrar unei religii;
- ▶ a nu fi „modest”;
- ▶ a purta sau a nu purta un voal.

40. Informații suplimentare cu privire la privarea arbitrară de naționalitate pot fi găsite în fișa informativă a Curții la: www.echr.coe.int/Documents/FS_Citizenship_Deprivation_ENG.pdf și într-o lucrare elaborată de Înaltul Comisariat al ONU pentru Refugiați (UNHCR), Statutul de refugiat, „Privarea arbitrară de naționalitate și apatridia în contextul articolului 1A(2) din Convenția din 1951 și al Protocolului său din 1967 referitor la statutul refugiaților”, octombrie 2014, PPLA/2014/01, disponibil la: www.refworld.org/docid/543525834.html.

Grup social distinct

Persecuția pe motiv de apartenență la un anumit grup social a fost invocată din ce în ce mai mult în revendicările privitoare la gen și a dobândit treptat sprijin internațional. Unele femei pot fi identificate ca un anumit grup social, în țara lor de origine, pe motiv că împărtășesc o caracteristică comună înnăscută, de neschimbat sau altfel fundamentală, alta decât experiența comună de a fugi de persecuție. Va trebui să existe cel puțin un nivel de discriminare împotriva femeilor, fie în ceea ce privește caracteristica relevantă, care poate include genul, fie în ceea ce privește asigurarea protecției ca o consecință. Exemplele pot include:

- ▶ femeile care fug de mutilarea lor de genitală, de căsătoria forțată, de violența gravă în familie;
- ▶ femeile care refuză să se conformeze rolului lor social;
- ▶ femeile care rămân singure sunt percepute uneori ca lesbiene și, ca urmare, pot suferi o vătămare;
- ▶ femeile care nu au copii, prea mulți copii, copii cu dizabilități sau copii de un anumit sex;
- ▶ femeile care încearcă să aibă acces la copii în urma rupturii unei căsătorii sau relații;
- ▶ femeile care sunt lesbiene, bisexuale sau transgender se pot confrunta, de asemenea, cu forme particulare de persecuție și violență de gen și vor fi considerate, în mod obișnuit, un anumit grup social, deși acestea pot fi, de asemenea, foarte bine expuse riscului din alte temeuri ale convenției.⁴¹

În prim-plan: Regatul Unit

Camera Lorzilor, cauza *Shah și Islam împotriva Secretarului de Stat pentru Departamentul de Interne*

Această decizie a fost prima care a acceptat faptul că femeile ar putea constitui un grup social distinct în unele țări, numai pe baza genului lor. În cazul în care un guvern urmărește politici discriminatorii sau nu dorește să reducă discriminarea societății împotriva femeilor, femeile pot forma un anumit grup social în acea țară.⁴²

41. A se vedea cauza *Minister voor Immigratie en Asiel împotriva X și Y și Z împotriva Minister voor Immigratie en Asiel* C-199/12 la C-201/12, disponibilă la: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A62012CJ0199>

42. A73 476 695, disponibil la: <https://www.justice.gov/sites/default/files/eoir/legacy/2014/07/25/3278.pdf>

Articolul 60 alineatul 3: Servicii de recepție și sprijin sensibile la dimensiunea de gen, proceduri de azil și directive de gen

Călătoria către și prin Europa poate crea vulnerabilități deosebite la violență. Prevederile articolului 60 alineatul 3 sunt concepute pentru a reduce riscul de apariție în continuare a violenței pentru femei și fete, pentru a le sprijini pe parcursul procesului de azil și pentru a asigura că acestea obțin un rezultat echitabil și just. Pentru a pune în aplicare acest lucru, poliștii de frontieră, oficialii serviciului de imigrare, poliția, asistenții sociali și alte persoane responsabile pentru femeile și fetele din sistemul de azil trebuie să fie pregătiți, în mod corespunzător, pentru a recunoaște dimensiunile de gen ale necesităților de protecție ale femeilor și cererilor de azil ale acestora și pentru a pune în aplicare politica relevantă. Elaborarea de proceduri de operare standardizate și directive de gen este o bună modalitate de a realiza acest lucru. Prin urmare, articolul 60 alineatul 3 trebuie să sporească capacitatea femeilor și a fetelor de a accesa sistemul de azil și protecție, de a căuta și de a obține sprijin și protecție adecvate în ceea ce privește violența de gen și, în cele din urmă, să le îmbunătățească accesul la justiție.⁴³

Centrele de recepție și screening/ evaluare

Articolul 60 alineatul 3 impune statelor să dezvolte proceduri de recepție sensibile la dimensiunea de gen, care să ia în considerare diferențele dintre femei și bărbați în ceea ce privește experiențele și nevoile specifice de protecție, pentru a le asigura dreptul la siguranță, atunci când sunt avute în vedere standardele de tratament privind recepția solicitanților de azil.

Procedurile de recepție nu includ doar screening-ul/ evaluarea inițial(ă) a solicitanților, ci oferă, de asemenea, și o bună oportunitate de a identifica persoanele deosebit de vulnerabile, inclusiv femeile și fetele care au suferit violență de gen și traume asociate, în țările lor de origine, sau în călătoriile lor și, prin urmare, necesită niveluri mai ridicate de sprijin și protecție. O modalitate de a realiza acest lucru ar putea fi controalele medicale de rutină, efectuate într-o manieră sensibilă la dimensiunea de gen, care să permită femeilor să dezvăluie experiențe traumatice.⁴⁴

43. În statele membre UE trebuie să se aibă în vedere și Directiva de recepție: Directiva 2013/33/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a standardelor de recepție a solicitanților de protecție internațională, disponibilă la: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0033>

44. GREVIO Raport de evaluare de referință Finlanda, p. 58, disponibil la: <https://rm.coe.int/grevio-report-on-finland/168097129d>

Multe femei și fete au fost și sunt supuse unor forme severe de violență împotriva femeilor în centrele de cazare, recepție și detenție din întreaga Europă, iar măsurile sensibile la dimensiunea de gen pentru a aborda acest lucru sunt adesea inexistente.⁴⁵ După cum s-a demonstrat în timpul vizitelor la fața locului, efectuate de Reprezentantul Special al Secretarului General pentru migrație și refugiați⁴⁶ al Consiliului Europei și evaluările de țară GREVIO⁴⁷, riscul de abuz în unele spații este atât de ridicat, încât femeile refugiate iau măsuri de precauție, de exemplu, prin faptul că nu își părăsesc corturile în timpul nopții.⁴⁸ În timpul evaluării de referință a Suediei, GREVIO a constatat că recepția sau cazarea comună a condus la hărțuirea (sexuală) a femeilor și fetelor, precum și indicii de violență gravă de gen, trei femei fiind ucise din 2015.⁴⁹ Cazuri de violență sexuală comise de gardieni în centrele de recepție sau tranzit pentru refugiați, au fost, de asemenea, raportate atât în afara, cât și în interiorul teritoriului european.⁵⁰ În plus, acolo unde nu există reguli privind accesul la facilități, accesul liber combinat cu un număr mare de ocupanți și condiții dure în comun pot expune femeile și fetele la risc de abuz și violență.⁵¹

Prin urmare, furnizarea de servicii de recepție și sprijin adecvate trebuie să contribuie la prevenirea violenței împotriva femeilor, să faciliteze capacitatea femeilor de a-și prezenta cererile de protecție și de a se proteja împotriva riscului de returnare (a se vedea secțiunea privind articolul 61: *Nereturnarea*). În conformitate cu Convenția de la Istanbul, Rezoluția APCE 2159 (2017) „Protejarea femeilor și a fetelor refugiate împotriva violenței de gen” necesită măsuri în centrele de recepție și alte facilități, cum ar fi prezența lucrătorilor sociali, interpreților, ofițerilor de poliție și gardienilor femei calificate, cazarea separată cu încuietori pentru bărbații și femeile singure, toalete separate și bine iluminate, iluminare corespunzătoare și crearea de spații sigure în fiecare unitate de tranzit și recepție.

45. Fișa informativă a Consiliului Europei privind *Protecția drepturilor femeilor și fetelor migrante, refugiate și solicitante de azil* (2019), disponibilă la: <https://rm.coe.int/prems-089319-gbr-2573-protecting-the-rights-of-migrant-refugee-and-asy/168096608a>.

46. Rapoarte de țară, disponibile la: www.coe.int/en/web/special-representative-secretary-general-migration-refugees/country-reports.

47. Disponibil la: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/country-monitoring-work.

48. A se vedea, de exemplu, Raportul misiunii de constatare a ambasadorului Tomáš Boček, Reprezentantul Special al Secretarului General privind migrația și refugiații, în Bosnia și Herțegovina și în Croația, 24-27 iulie și 26-30 noiembrie 2018, p12.

49. Raportul GREVIO de evaluare de referință Suedia la p. 59, disponibil la: <https://www.coe.int/en/web/istanbul-convention/sweden>.

50. A se vedea „Femeile refugiate se confruntă cu agresiuni fizice, exploatare și hărțuire sexuală în călătoria lor prin Europa” (2016), Amnesty International la: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2016/01/female-refugees-face-physical-assault-exploitation-and-sexual-harassment-on-their-journey-through-europe/>.

51. A se vedea, de exemplu, Raportul GREVIO de evaluare de referință Suedia și Raportul misiunii de constatare a ambasadorului Tomáš Boček, Reprezentantul Special al Secretarului General privind migrația și refugiații, în Bosnia și Herțegovina și în Croația, 24-27 iulie și 26-30 noiembrie 2018.

Informare și consiliere

Este esențial să se asigure faptul că femeile și fetele sunt conștiente de drepturile lor, înțeleg procesul și știu cum să caute și să obțină informații de sprijin și sfaturi într-o limbă pe care o înțeleg (articolul 19). De asemenea, trebuie furnizate informații cu privire la disponibilitatea mecanismelor de raportare și de reclamație. În unele culturi, este deosebit de dificil pentru femei și fete să vorbească despre violența de gen și este posibil să nu aibă sau să nu cunoască cuvintele pentru abuzul pe care l-au trăit. Informațiile furnizate cu privire la sex și violența de gen trebuie, prin urmare, să fie comunicate într-un limbaj sensibil la dimensiunea culturală și de gen. Unele femei și fete pot fi analfabete și vor necesita comunicarea verbală a informațiilor.

Consilierea juridică de bună calitate, finanțată prin asistență juridică, în cazul în care este necesar și adecvat, poate facilita, în mod semnificativ, capacitatea femeilor de a-și prezenta cererile de azil în mod corespunzător.

Accesul la justiție pentru femei și fete în centrele de recepție

În cazul în care violența de gen sau alte abuzuri au loc în cadrul unităților de recepție sau de cazare, inclusiv în cele administrate de furnizori privați, femeile și fetele trebuie să poată solicita despăgubiri. Un exemplu al modului în care s-ar putea realiza acest lucru a fost observat în tabăra Islahiye 2 din Turcia, unde au fost înființate comitete pentru femei.⁵² Acestea au fost esențiale în asigurarea faptului că nevoile și preocupările femeilor au fost aduse în atenția autorităților.

Pentru a asigura faptul că femeile și fetele sunt suficient de protejate împotriva violenței de gen, trebuie să fie disponibile mecanisme care să permită raportarea și luarea în considerare a problemelor și preocupărilor de securitate ale persoanelor din centrele de cazare. Trebuie elaborate ordine formale de intervenție și protecție. Numerele serviciilor de urgență trebuie să fie clar vizibile într-un loc în care este disponibil un telefon. Atunci când este necesar, trebuie luate măsuri pentru a asigura accesul femeilor refugiate și solicitante de azil la centrele pentru femeile victime ale violenței de gen.

Dacă centrele de recepție sau de cazare pentru femei și fete care solicită azil sunt situate în zone rurale sau îndepărtate, trebuie să se prevadă, de asemenea, vizite periodice ale instanțelor mobile sau ale funcționarilor judecătorei și avocaților, pentru a asigura faptul că agresiunile sexuale sunt investigate și urmărite penal.⁵³

52. Raportul misiunii de constatare în Turcia al ambadorului Tomáš Boček, Reprezentantul Special al Secretarului General pentru migrație și refugiați, 30 mai - 4 iunie 2016, disponibil la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680699e93.

53. Notă orientativă: Cadru pentru măsurarea accesului la justiție, inclusiv provocările specifice cu care se confruntă femeile, Consiliul European și ONU Femei, disponibilă la: <https://rm.coe.int/168069cf4e>, Rezoluție și 2159 (2017).

Există dovezi că disponibilitatea unor astfel de instanțe a condus la o raportare crescută a violenței sexuale și de gen, la mai multe condamnări și la un grad de conștientizare mai ridicat din partea comunității cu privire la sistemul juridic.⁵⁴ Acest lucru este deosebit de important din cauza vulnerabilității femeilor și fetelor din centrele de tranzit și de recepție, precum și din tabere, din cauza lipsei de acces la furnizarea protecției obișnuite a statului.

Servicii de recepție și sprijin sensibile la dimensiunea de gen

Articolul 60 alineatul 3 impune servicii de sprijin pentru solicitanții de azil, care oferă asistență într-o manieră sensibilă la dimensiunea de gen și care răspund nevoilor particulare ale femeilor. Acest lucru ar putea include luarea de măsuri, cum ar fi furnizarea de consiliere psiho-socială și de criză suplimentară, precum și asistență medicală pentru supraviețuitoarele unei traume, deoarece multe femei solicitante de azil au fost expuse abuzului sexual sau altor forme de abuz. Serviciile de asistență trebuie să urmărească, de asemenea, împuternicirea femeilor și trebuie să le permită să își reconstruiască, în mod activ, viața prin servicii precum educația și formarea.

Femeile (sau eventual soții acestora) pot refuza consultațiile medicale de către medicii de sex masculin, în special ginecologi, sau pot avea dificultăți în a se exprima în prezența unui interpret de sex masculin. În absența femeilor specialiste, accesul la îngrijirea sănătății pentru femeile refugiate și migrante poate fi dificil.⁵⁵

Pe lângă faptul că se asigură depistarea afecțiunilor pentru a putea fi tratate, existența traumei are un impact important asupra modului în care femeile trebuie să fie tratate în timpul procesului de azil, inclusiv intervierea acestora și modul în care este examinată mărturia lor.⁵⁶ Femeile refugiate care se confruntă cu tulburarea de stres traumatic și simptomele disociative, inclusiv amintiri, pot necesita îngrijire și atenție speciale.

54. Cadrul de protecție cuprinzător al Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați privind accesul la justiție pentru victimele și supraviețuitoarii violenței sexuale și de gen, disponibil la: <https://cms.emergency.unhcr.org/documents/11982/51689/ UNHCR%2C+Sexual+and+Gender-Based+Violence+against+Refugees%2C+Returnees+and+Internally+Displaced+Persons.+Guidelines+for+Prevention+and+Response%2C+2003/9591f62d-4f6a-4faf-8c03-df0d6bacf871>.

55. A se vedea Raportul misiunii de constatare a ambasadorului Tomáš Boček, Reprezentantul Special al Secretarului General privind migrația și refugiații, în Bosnia și Herțegovina și în Croația, 24-27 iulie și 26-30 noiembrie 2018.

56. Un set bun de resurse privind cele mai bune practici pentru tratarea victimelor torturii și traumei poate fi găsit aici: <http://www.helenbamber.org/publications/>

Trebuie elaborate protocoale clinice care să permită celor care lucrează cu femeile refugiate să le sprijine.⁵⁷

Pentru a le permite femeilor să obțină un acces corespunzător și adecvat la îngrijiri și consiliere medicală, astfel încât să se recupereze după violența de gen și să își poată prezenta cererile de protecție în mod corespunzător:

- ▶ pentru toate victimele violenței de gen, în aceste centre, trebuie furnizate consiliere, sprijin psihologic și îngrijire medicală, inclusiv asistență medicală sexuală și reproductivă și îngrijiri specifice după viol;
- ▶ trebuie să existe același acces la serviciile de îngrijire a sănătății accesibile și adecvate tuturor femeilor și fetelor refugiate și solicitante de azil ca și pentru populația generală;
- ▶ trebuie să se asigure că fetele sunt libere să decidă singure, că se obține întotdeauna consimțământul lor voluntar și informat și că acestea nu au nevoie de autorizarea soțului/soției, părintelui sau tutorelui sau a autorității spitalicești pentru a accesa serviciile de sănătate sexuală și reproductivă.

Proceduri de azil sensibile la dimensiunea de gen

Violența de gen este adesea adânc înrădăcinată în structurile sociale și culturale, normele și valorile care guvernează societatea și este adesea perpetuată de o cultură a negării și a tăcerii. Acest lucru poate cauza dificultăți deosebite femeilor care solicită azil în ceea ce privește formularea și explicarea cererilor lor în sistemul de azil. Procedurile pentru a ajuta femeile să își dezvăluie și să își explice temerile de violență de gen, reducând, în același timp, impactul victimizării secundare, sunt avute în vedere mai jos. Scopul trebuie să fie acela de a se asigura faptul că femeile pot mai degrabă accesa integral propriul drept la protecție, decât să fie dependente de un soț, partener sau rudă de sex masculin pentru siguranță, securitate și statut.

În multe comunități, violul și agresiunea sexuală sau abuzul poartă stigma și rușinea. Acest lucru poate fi o barieră majoră în dezvăluirea fricii de a fi persecutată.

În cazul în care femeile sunt tratate pur și simplu ca parte a „grupului familial” sau dependente de cererea membrului de sex masculin al familiei (de ex. a soțului, a fratelui), se pierde oportunitatea de a-și explora frica și se poate rata baza individuală pentru solicitarea protecției.

57. A se vedea „Un protocol pentru gestionarea simptomelor disociative la populațiile refugiate”, Chessell și alții (2019), *Terapeutul Comportamentului Cognitiv* (2019), vol. 12 e27, disponibil la: <https://www.cambridge.org/core/journals/the-cognitive-behaviour-therapist/article/protocol-for-managing-dissociative-symptoms-in-refugee-populations/1B09AB58101DF7AD547C6B72AFD5D16F/share/9c4f244dae3d8980094ec3d03fb961d2422cf5ae>

Interviuri

Trebuie prioritizată asigurarea faptului că femeile au posibilitatea de a fi intervievate separat de familia lor (atât la screening/ evaluare, cât și în timpul oricărei cereri semnificative). Este posibil ca unele femei care au suferit și/sau se tem de violență de gen să nu dezvăluie în fața membrilor familiei, inclusiv a copiilor mici.

În contextul procedurilor sensibile la dimensiunea de gen, este, de asemenea, important să se asigure:

- ▶ posibilitatea solicitantei de a-și exprima preferința cu privire la sexul intervievatorului și interpretului și că această preferință va fi acceptată;
- ▶ respectarea confidențialității informațiilor obținute prin interviuri;
- ▶ acordarea de pauze, dacă este necesar;
- ▶ acordarea de atenție pentru a evita victimizarea secundară sau re-traumatizarea femeii;
- ▶ acordarea de timp suficient pentru ca solicitanta să construiască o relație de încredere, permițându-i să dezvăluie toate circumstanțele cererii sale. Foarte des, procedurile accelerate reprezintă o barieră în calea dezvăluirii;
- ▶ interviurile sunt sensibile la dimensiunea de gen și cea culturală, sunt conduse de un intervievator și sunt asistate de un interpret pregătit și calificat, atunci când este necesar.

Dezvăluirea cu întârziere a informațiilor relevante pentru caz

Este o practică obișnuită ca factorii de decizie în materie de azil și instanțele de judecată să trateze faptele dezvăluite într-o etapă ulterioară a procesului de azil ca fiind mai puțin credibile. Acest lucru are un impact negativ asupra femeilor care deseori sunt incapabile inițial să dezvăluie natura și/sau amploarea prejudiciului bazat pe gen, pe care l-au suferit. Acest lucru poate fi cauzat de:

- ▶ natura intimă a multor tipuri de violență de gen împotriva femeilor (în special, viol și agresiune sexuală);
- ▶ teama de consecințele unei astfel de dezvăluiri (de ex., soțul le poate renega, aceasta ar putea afecta șansele de căsătorie ale unei surori);
- ▶ sentimente interiorizate de rușine și stigmat;
- ▶ teama față de, sau tratamentul de către, ofițerul intervievator, în special atunci când ofițerul este membru al forțelor de securitate sau al poliției;
- ▶ efectul tulburării de stres post-traumatic sau al altor dificultăți de sănătate mintală (a se vedea mai sus);
- ▶ oboseala sau traumatizarea ca urmare a călătoriei, procesului sau condițiilor dificile și nesigure de cazare și recepție.

Odată ce o femeie se simte în siguranță și/sau a construit o relație de încredere cu un avocat, asistent social, consilier, un ONG sau alt consultant, aceasta se poate simți capabilă să facă dezvăluirea. Dezvăluirea cu întârziere nu trebuie interpretată automat ca un indicator al lipsei de credibilitate a declarației.

Proceduri non-suspensive sau accelerate

Din cauza naturii complexe a cererilor bazate pe gen și a dificultăților cu care se confruntă femeile în dezvăluirea și prezentarea corectă a cererilor lor, acestea sunt adesea inerent nepotrivite pentru procedurile accelerate și non-suspensive. Există un pericol real ca femeilor supuse unor astfel de proceduri să li se refuze protecția. În cazul în care sunt evidenți indicatori de traumă sau violență sexuală sau de gen, chiar dacă aceștia nu sunt dezvăluiți în mod direct, femeile trebuie îndepărtate din procedurile non-suspensive și/sau accelerate și direcționate către servicii de sprijin sau consiliere pentru a asigura faptul că presiunile de timp nu împiedică dezvăluirea (pentru informații suplimentare, a se vedea mai jos la secțiunea *nereturnare*).

Proceduri suplimentare sensibile la dimensiunea de gen, recomandate de APCE

În ceea ce privește gestionarea generală a cazurilor de violență de gen și a politicilor privind refugiații, APCE, în Rezoluția sa 2159 (2017) privind protecția femeilor și fetelor refugiate împotriva violenței de gen, a recomandat statelor să participe la programele de relocare și să finanțeze programe de asistență specifică și de relocare umanitară pentru femeile victime ale violenței de gen sau să sprijine reunificarea familiei.

În prim-plan: *Landul Baden-Württemberg, Germania*

Proiectul Cote Speciale din *Landul Baden-Württemberg* oferă sprijin și asistență pentru 1.100 de femei refugiate care au supraviețuit violenței. Acesta a avut ca scop evacuarea femeilor și copiilor care fuseseră în mâinile Daesh, au suferit violențe traumatizante și și-au pierdut rudele de sex masculin din cauza genocidului. Multe dintre femei sunt yazidi. Cu toate acestea, de acest program beneficiază și femei creștine și musulmane.

Există 21 de orașe în *Land* implicate în adăpostirea beneficiarilor și oferirea de asistență socială și tratament psihologic⁵⁸

58. Discurs susținut de Dr. Michael Blume (Șef, Proiect special privind cotele, Ministerul de Stat din Baden-Württemberg) la Comitetul pentru Cetățenie și Imigrare, disponibil la <https://openparliament.ca/committees/immigration/42-1/39/dr-michael-blume-1/only/>

Directive de gen

Directivele oferă un punct de referință esențial pentru ca actorii relevanți să înțeleagă cum să adopte o abordare sensibilă la dimensiunea de gen a nevoilor de protecție ale femeilor și fetelor solicitante de azil, care au fost sau sunt expuse riscului de violență de gen, fie în statul gazdă, fie dacă sunt îndepărtate.

Este important ca întregul proces de azil, de la sosirea la frontieră până la acordarea protecției sau îndepărtare, să țină cont de dimensiunea de gen. Directivele de gen trebuie să acopere:

- ▶ proceduri de azil sensibile la dimensiunea de gen;
- ▶ identificarea anumitor vulnerabilități, inclusiv a victimelor și a celor expuși riscului de violență de gen, de exemplu prin screening-ul/ evaluarea sănătății sau prin alte forme de screening/ evaluare;
- ▶ instruirea funcționarilor din cadrul serviciului de imigrări și de frontieră, inclusiv a personalului de recepție și factorilor de decizie, să recunoască trauma și impactul traumei;
- ▶ prevederi de protecție și semnalizare pentru sprijin suplimentar, în cazurile în care este necesar;
- ▶ standarde naționale și internaționale relevante pentru protecția femeilor și fetelor și stabilirea cererilor acestora;
- ▶ o analiză sensibilă la dimensiunea de gen a Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților, inclusiv formele de persecuție bazate pe gen, o interpretare sensibilă la dimensiunea de gen a motivelor persecuției și cerințele de protecție specifice fiecărui gen;
- ▶ procesul de intervievare și cererile pentru interviu și interpreți de un anumit gen și necesitatea unei interpretări de calitate;
- ▶ impactul genului asupra capacității de a dezvălui și de a prezenta o cerere;
- ▶ evaluarea credibilității cererii printr-o perspectivă de gen;
- ▶ creșterea gradului de conștientizare și receptivitate la sensibilitățile culturale și religioase sau la factorii personali;
- ▶ prevenirea violenței de gen pe durata procesului de azil și ce trebuie făcut dacă are loc o astfel de violență.

Ghidurile trebuie să fie accesibile tuturor funcționarilor relevanți, iar acești funcționari și interpreți trebuie să beneficieze de formare în ceea ce privește procedurile sensibile la dimensiunea de gen.

În prim-plan: Regatul Unit

Vize și Imigrări din Regatul Unit elaborează îndrumări pentru funcționarii din prima linie și factorii de decizie care acoperă toate aspectele procedurilor. Aceasta include un set specific de directive de gen: „Probleme de gen în cererea de azil”⁵⁹ – care oferă îndrumări privind protecția și sprijinul, legislația națională și internațională relevantă și o abordare bazată pe gen a Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților – și „Abuzul domestic: Răspunsul la rapoartele de abuz domestic din partea solicitanților de azil”⁶⁰. Alte probleme relevante referitoare la gen sunt încorporate în politicile generale, de ex. „Înregistrarea și cursul azilului”⁶¹.

Ghiduri internaționale elaborate de Înalțul Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Refugiați:

- ▶ Ghid privind protecția internațională: Persecuția de gen în contextul articolului 1A alin. (2) din Convenția din 1952 și/sau Protocolul său din 1967 referitor la statutul refugiaților HCR/GIP/02/01 UNHCR;
- ▶ Ghidul nr. 7 privind protecția internațională: Aplicarea articolului 1A alin. (2) din Convenția din 1951 și/sau Protocolul din 1967 privind statutul refugiaților victimelor traficului și persoanelor expuse riscului de a fi traficate. UNHCR HCR/GIP/06/07;
- ▶ Ghidul nr. 9 privind protecția internațională: Cereri privind statutul de refugiat bazate pe orientarea sexuală și/sau identitatea de gen în contextul articolului 1A(2) din Convenția din 1952 și/sau al Protocolului său din 1967 privind statutul refugiaților, UNHCR HCR/GIP/12/09.

59. Disponibil la: <https://www.gov.uk/government/publications/gender-issue-in-the-asylum-claim-process>

60. Disponibil la: <https://www.gov.uk/government/publications/domestic-abuse-responding-to-reports-of-domestic-abuse-from-asylum-seekers>

61. Disponibil la: <https://www.gov.uk/government/publications/asylum-screening-and-routing>

IV. Articolul 61: Nereturnarea

*„...ideea de a asculta și de a înțelege poveștile personale, apoi de a decide asupra lor – aceasta este, pe scurt, nereturnarea!”
Ledi Bianku, judecător la Curtea Europeană a Drepturilor Omului ⁶²*

ARTICOLUL 61

1. Părțile vor lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a respecta principiul nereturnării, în conformitate cu obligațiile existente în temeiul legislației internaționale.
2. Părțile vor lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura că victimele violenței împotriva femeilor care necesită protecție, indiferent de statutul sau reședința lor, nu vor fi returnate în nicio circumstanță în nicio țară în care viața lor ar fi în pericol sau unde ar putea fi supuse torturii, tratamentului imuman sau degradant sau pedepsirii.

Ce este principiul nereturnării?

Este un principiu fundamental al legislației drepturilor omului pe care un stat trebuie să-l recunoască, **să asigure și să protejeze** drepturile omului ale oricărei persoane prezente în jurisdicția sa.⁶³ Principiul *nereturnării* interzice statelor să transfere orice persoană într-o țară sau teritoriu în care aceasta se confruntă cu un real risc de persecuție sau cu încălcarea gravă a drepturilor omului.

62. „Nereturnarea ca principiu de drept internațional și rolul sistemului judiciar în implementarea acestuia”, Dialog între judecători, 2017, p. 21, disponibil la: https://www.echr.coe.int/Documents/Dialogue_2017_ENG.pdf

63. Articolul 1 CEDO: Înaltele Părți Contractante vor asigura oricărei persoane aflate în jurisdicția lor drepturile și libertățile definite în Secțiunea I a prezentei Convenții, disponibil la adresa: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf.

Acesta își are originile în dreptul internațional al refugiaților⁶⁴ și în reglementările internaționale privind extrădarea.⁶⁵

În cazul în care încălcarea drepturilor omului care poate urma îndepărtării sau expulzării de pe un teritoriu încalcă un drept absolut, de exemplu dreptul la viață, dreptul la libertatea de tortură, tratamente sau pedepse inumane și/sau degradante sau libertatea de sclavie, principiul *nereturnării* este absolut și nu face obiectul niciunei excepții, nici în drept, nici în practică.⁶⁶

În conformitate cu dreptul internațional, **încălcările flagrante** ale altor drepturi neabsolute, cum ar fi libertatea de detenție arbitrară (articolul 5 din CEDO) și dreptul la un proces echitabil (articolul 6 din CEDO), pot implica principiul *nereturnării*, în funcție de nivelul de gravitate.

Direct sau indirect

Returnarea poate fi directă, către țara de origine, sau indirectă dacă o femeie este mutată într-o țară terță, care apoi o duce la locul vătămării.⁶⁷ Pentru femei, acest lucru poate apărea în ceea ce privește procedurile sigure din țări terțe, dacă femeia riscă să fie mutată într-un loc în care nu va putea avea acces la o locuință sigură, va experimenta lipsa de adăpost sau nu va avea protecție împotriva agresiunilor sexuale în locurile de cazare pentru azil sau în centrele sau taberele de recepție.⁶⁸ Există un risc crescut de *returnare* în cazul procedurilor accelerate și nesuspensive. În cazurile în care un stat a propus returnarea unui solicitant într-o țară „sigură”, Curtea a afirmat că statului care efectuează trimiterea îi revine responsabilitatea de a evalua riscurile cu care se confruntă solicitantul în statul de recepție de returnare ulterioară, deficiențele în procesul de azil și refuzul accesului la o procedură de azil efectivă (a se vedea cauza *Ilias împotriva Ungariei* (2019)).⁶⁹

64. Articolul 33, Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților

65. Articolul 3, Tratat model al ONU privind extrădarea, din 14 decembrie 1990, adoptat prin Rezoluția 45/116 a Adunării Generale, modificată prin Rezoluția 52/88 a Adunării Generale, disponibil la https://www.unodc.org/pdf/model_treaty_extradition.pdf, Convenția europeană pentru reprimarea terorismului (adoptată la 27 ianuarie 1977).

66. Cauza *Saadi împotriva Italiei*, cererea nr. 37201/06, a se vedea alin. 125-127, disponibilă la: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-85276%22%5D%7D>.

67. A se vedea cauza *TI împotriva Regatului Unit*, Cererea nr. 43844/98, 7 martie 2000.

68. A se vedea, de ex., cauza *MSS împotriva Belgiei și Greciei* (2011), disponibilă la: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-103050>, cauza *Tarakhel împotriva Elveției* (2014) disponibilă la: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-148070>

69. A se vedea cauza *Ilias și Ahmed împotriva Ungariei*, Cererea nr. 47287/15, disponibilă la adresa: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-198760>

Când ar putea fi angajate obligațiile de nereturnare pentru femei?

Spre deosebire de Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților,⁷⁰ nereturnarea în temeiul CEDO și al Convenției de la Istanbul se aplică tuturor expulzărilor, indiferent de considerentele de securitate națională (de ex. cauza *Chahal împotriva Regatului Unit* (1996))⁷¹ sau alte interese publice puternice. Riscul de returnare poate apărea pentru femei în următoarele tipuri de cazuri:

- ▶ în cazul în care nu pot prezenta refugiatei un „temei din convenție” pentru vătămarea de care aceasta se teme;
- ▶ în cazul în care sunt refugiați, dar sunt excluși de la protecția Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților în temeiul articolului 1F (criminali de război, persoane care au comis o infracțiune non-politică gravă în afara țării de origine înainte de admiterea ca refugiat sau persoane vinovate de fapte contrare naturii și scopului Organizației Națiunilor Unite);
- ▶ în cazul în care sunt refugiați legali pe teritoriul respectiv, dar sunt amenințați cu expulzarea din motive de securitate națională sau ordine publică (articolul 32 din Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților);
- ▶ în cazul în care sunt refugiați, în mod legal sau ilegal, pe teritoriul respectiv, dar nu sunt protejați împotriva *returnării* din cauza articolului 33 din Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților (dacă sunt un pericol pentru securitatea țării în care se află sau au fost condamnați pentru o infracțiune deosebit de gravă și constituie un pericol pentru comunitatea țării respective);
- ▶ în cazul în care li se refuză accesul echitabil la procedurile de determinare a statutului de refugiat și, în special, dacă există deficiențe procedurale semnificative în proces;
- ▶ (ocazional) în situații de aflux masiv.

Directiva Consiliului UE 2001/55/CE din 20 iulie 2001 *privind standardele minime pentru acordarea protecției temporare în cazul unui aflux masiv de persoane strămutate și privind măsurile de promovare a echilibrului eforturilor între statele membre în primirea acestor persoane și suportarea consecințelor acestora* stabilește ce trebuie să facă statele membre UE în cazurile de aflux în masă.

70. A se vedea, de ex., cauza *Sidikovy împotriva Rusiei*, Cererea nr. 73455/11, Hotărârea din 20 iunie 2013, alineatul 149 „protecția oferită de articolul 3 din convenție este, în orice caz, mai largă decât cea prevăzută la articolele 32 și 33 din Convenția Națiunilor Unite din 1951 referitoare la statutul Refugiaților”.

71. Cauza *Chahal împotriva Regatului Unit*, Cererea nr. 22414/93, disponibilă la: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58004%22%5D%7D>

În cauza *N împotriva Suediei*,⁷² Curtea a considerat că expulzarea unei femei afgane în acea țară ar încălca principiile *nereturnării* și articolul 3 din CEDO pe motiv că:

„Femeile sunt expuse unui risc deosebit de rele tratamente în Afganistan, dacă sunt percepute ca neconformându-se rolurilor de gen care le sunt atribuite de societate, tradiție și chiar sistemul juridic. UNHCR a observat astfel că femeile afgane care au adoptat un stil de viață mai puțin conservator din punct de vedere cultural, cum ar fi cele care se întorc din exil în Iran sau Europa, continuă să fie percepute ca încălcând normele sociale și religioase înrădăcinate și, ca urmare, pot fi supuse violenței în familie și altor forme de pedeapsă, variind de la izolare și stigmatizare la crime de onoare pentru cei acuzați că își fac de rușine familiile, comunitățile sau triburile. Încălcările reale sau percepute ale codului de comportament social includ nu numai comportamentul social în contextul unei familii sau al unei comunități, ci și orientarea sexuală, urmărirea unei cariere profesionale și simple dezacorduri cu privire la modul în care este condusă viața de familie.”

Curtea a considerat faptul că a locuit aproape șase ani în Suedia, adăugat la faptul că aceasta a încercat să divorțeze de soțul ei, ar expune-o la „diverse riscuri cumulative de represalii, care intră sub incidența articolului 3 din Convenție, din partea soțului ei, a familiei acestuia, a propriei familii și a societății afgane”.

Îndepărtări în țări terțe „sigure”.

Un stat poate îndepărta un solicitant de azil într-o țară terță fără a decide asupra cererii de azil dacă există o țară terță sigură responsabilă pentru respectiva cerere. În cazul în care statele sunt ambele membre ale UE, „transferul” este aranjat în temeiul Regulamentului de la Dublin⁷³, în cazul în care statul destinat fie este deja responsabil pentru cerere, fie trebuie să accepte responsabilitatea în temeiul „criteriilor de ierarhie”. Aceste criterii includ scopuri umanitare largi și, de asemenea, încearcă să asigure protejarea dreptului la viața de familie și reunirea copiilor cu familia, acolo unde este cazul. În cazul în care unul sau niciun stat nu face parte din UE, se pot lua măsuri în care țara terță este considerată „sigură”.

72. Cauza *N împotriva Suediei*, Cererea nr. 23505/09, hotărârea din 20 iulie 2010, disponibilă la: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"itemid":\["001-99992"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{).

73. Regulamentul (UE) nr. 604/2013 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 iunie 2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru, responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională prezentate într-unul dintre statele membre de către un resortisant al unei țări terțe sau de către un apatrid (reformare).

În toate cazurile, un stat trebuie să ia în considerare dacă acest lucru creează un risc de *returnare* directă sau indirectă, cu încălcarea articolului 61 din Convenția de la Istanbul. Acest lucru poate fi deosebit de important în următoarele tipuri de cazuri prezentate de femei:

- ▶ în cazul în care au fugit de violența unui soț, partener sau alt membru de familie prezent și/sau solicită azil în statul în care urmează să fie returnate;
- ▶ în cazul în care fac parte dintr-o unitate familială și se confruntă, în prezent, cu violența în familie și se propune transferul întregii unități familiale;
- ▶ în cazul în care au victime ale violenței în statul care efectuează trimiterea;
- ▶ în cazul în care deficiențele în procesul de azil și refuzul accesului la o procedură de azil efectivă, în general, sau pe o bază specifică dimensiunii de gen, creează un risc de prejudiciu în statul de recepție sau de *returnare* indirectă.

Statele din UE trebuie, de asemenea, să cunoască și să aplice Directiva privind protecția,⁷⁴ care stabilește reguli ce permit ca măsurile de protecție deja adoptate (cum ar fi un ordin de restricție sau un ordin de protecție de urgență) să continue în toate statele și Directiva privind drepturile victimelor.⁷⁵

74. Directiva 2011/99/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 13 decembrie 2011 privind Ordinul European de Protecție.

75. Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a standardelor minime privind drepturile, sprijinul și protecția victimelor infracțiunilor și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/20/JAI a Consiliului.

V. Concluzie

Punerea în aplicare a articolelor 60 și 61 din Convenția de la Istanbul pe fundalul cadrului dispozițiilor convenției, în ansamblu, trebuie să consolideze cadrele de protecție internațională existente disponibile femeilor solicitante de azil și femeilor migrante. Detaliile furnizate în aceasta și în Raportul său explicativ sunt fundamentale pentru înțelegerea naturii și efectului violenței de gen împotriva femeilor și a violenței în familie, oriunde are loc aceasta. Convenția de la Istanbul definește, de asemenea, ceea ce este necesar pentru prevenirea și protejarea împotriva violenței de gen împotriva femeilor și necesitățile suplimentare de sprijin care trebuie să existe pentru a permite femeilor să aibă acces la protecția disponibilă.

Prin obligativitatea ca statele părți să asigure faptul că violența de gen poate fi recunoscută ca formă de persecuție și să asigure că motivele de azil enumerate în Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților sunt interpretate într-o manieră sensibilă la dimensiunea de gen, există o probabilitate mai ridicată ca formele de prejudiciu suferite de femei și motivele pentru vătămarea temută să fie atât identificate, cât și recunoscute ca motive de protecție.

Asigurarea unor proceduri de recepție, ghiduri și servicii de sprijin sensibile la dimensiunea de gen trebuie să reducă riscul ca femeile să sufere alte prejudicii bazate pe gen în timp ce se află în sistemele de azil și imigrare și să le permită să dezvăluie informații relevante în timpul procesului, astfel încât să se garanteze audierea și stabilirea corespunzătoare a cererilor acestora. Luate în ansamblu, aceste prevederi ale Convenției de la Istanbul pot spori semnificativ capacitatea femeilor de a li se recunoaște cererile de protecție într-un proces care cauzează prejudicii secundare cât mai puțin posibil.

VI. Listă de verificare

Următoarea listă de verificare poate fi de ajutor în conceperea și punerea în aplicare a măsurilor în legislație, politică și practică pentru implementarea articolelor 60 și 61 din Convenția de la Istanbul:

- ❑ asigurarea recunoașterii violenței de gen ca formă de persecuție în sensul articolului 1A(2) din Convenția din 1951 privind statutul refugiaților;
- ❑ asigurarea recunoașterii formelor de violență împotriva femeilor identificate la articolele 33-40 din Convenția de la Istanbul ca prejudicii bazate pe gen, care pot constitui persecuție;
- ❑ asigurarea recunoașterii discriminării pe motive de sex și/sau gen, inclusiv stigmatizarea, rușinea și ostracizarea ca urmare a violenței de gen, ca o formă de prejudiciu care poate constitui persecuție;
- ❑ asigurarea faptului că factorilor de decizie li se permite prin lege să recunoască că atunci când sancțiunea sau pedeapsa pentru nerespectarea sau încălcarea unei politici sau legi în țara de origine este disproporționat de severă și are o dimensiune de gen, aceasta constituie persecuție;
- ❑ asigurarea luării în considerare a protecției disponibile în țara de origine ținând cont de dimensiunile de gen ale accesului la justiție, incluzând atât cadrul juridic, cât și capacitatea practică a femeilor de a accesa orice protecție disponibilă;
- ❑ oferirea accesului la informații relevante referitoare la țara de origine pentru a permite factorilor de decizie să determine probabilitatea producerii unui prejudiciu și dacă este disponibilă o protecție eficientă sau, în caz contrar, dacă există o alternativă de relocare internă în țara de origine;
- ❑ asigurarea luării în considerare a situației personale a solicitantei, a serviciilor de asistență disponibile în țara de origine și a capacității acesteia de a le accesa în practică;
- ❑ asigurarea faptului că orice analiză a aspectelor juridice din cererea de azil ia în considerare, în mod corespunzător, orice discriminare și atitudini patriarhale cu care femeile se pot confrunta.

Interpretarea sensibilă la dimensiunea de gen a temeiurilor Convenției de la Geneva:

- ❑ asigurarea faptului că fiecărui „temei” de azil din Convenția de la Geneva i se aplică o înțelegere bazată pe dimensiunea de gen privind statutul refugiaților și este explicată în ghid;

- ❑ în mod special, asigurarea faptului că genul este recunoscut ca bază pentru existența unui anumit grup social.

În ceea ce privește siguranța femeilor în unitățile de tranzit și de recepție:

- ❑ asigurarea faptului că există aranjamente suficiente și adecvate de recepție și screening/ evaluare concepute pentru a ține cont de aspectele de gen ale cererilor și nevoilor femeilor, pe tot parcursul procesului;
- ❑ asigurarea faptului că centrele de recepție și cazare sunt situate în zone în care femeile sunt în siguranță și pot avea acces la servicii relevante, inclusiv sănătate, asistență socială și juridică, școli și magazine;
- ❑ luarea în considerare a oricăror nevoi speciale relevante atunci când se determină plasarea unei solicitante și a oricăruia dintre membrii de familie relevanți ai acesteia. De exemplu, luarea în considerare a oricăror nevoi relevante de mobilitate sau acces și asigurarea sănătății mintale și fizice;
- ❑ asigurarea posibilității unei cazări alternative, dacă este necesar, din considerente de siguranță pentru victimele violenței sexuale și de gen, violenței în familie, traficului de persoane, torturii sau altor forme de violență fizică și psihologică;
- ❑ asigurarea prezenței femeilor asistenți sociali, interpreți, polițiști și paznici în aceste unități;
- ❑ oferirea de zone separate de dormit pentru femeile singure, cu sau fără copii (până la vârsta de 18 ani), și băi separate, bine iluminate pentru femei;
- ❑ crearea de spații sigure în fiecare unitate de tranzit și recepție;
- ❑ asigurarea, atunci când este necesar, a accesului femeilor refugiate și solicitante de azil la centrele pentru femeile victime ale violenței de gen;
- ❑ organizarea de programe de formare privind identificarea și asistența victimelor violenței de gen pentru asistenții sociali, polițiștii și gardienii care lucrează în unități;
- ❑ furnizarea de materiale informative în limbile țărilor de origine cu privire la serviciile de asistență pentru victimele violenței de gen, inclusiv cu privire la mecanismele de raportare și plângere;
- ❑ în conformitate cu Cadrul de protecție cuprinzător al Înalțului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați privind accesul la justiție pentru victimele și supraviețuitoarii violenței sexuale și de gen, prevederea de vizite periodice ale instanțelor mobile sau ale funcționarilor judecătorei și avocaților la aceste unități și documentarea unor astfel de vizite, pentru a se asigura că agresiunile sexuale sunt cercetate și urmărite penal;

- ❑ oferirea de consiliere, sprijin psihologic și îngrijirea sănătății, inclusiv îngrijirea sănătății sexuale și reproductive și îngrijire specifică post-viol, în aceste unități, pentru persoanele care au suferit violență de gen în țările lor de origine, în tranzit sau în țările de destinație;
- ❑ asigurarea aceluiași acces la serviciile de sănătate accesibile și corespunzătoare, pentru toate femeile și fetele, la fel ca pentru populația generală, indiferent dacă acestea sunt definite ca migrante, imigrante, refugiate sau solicitante de azil;
- ❑ asigurarea faptului că fetele sunt libere să decidă singure, că întotdeauna este obținut consimțământul lor voluntar și informat și că acestea nu necesită autorizarea soțului/soției, părintelui sau tutorelui sau a autorității spitalicești în vederea accesării serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă.

În ceea ce privește procedurile de azil:

- ❑ asigurarea faptului că femeile pot accesa procedurile de azil la frontiere și în alte părți;
- ❑ asigurarea faptului că legile, practicile și procedurile în materie de azil sunt suficient de sensibile la dimensiunea de gen pentru a permite femeilor să își prezinte cererile de azil și să fie determinate în mod corespunzător pentru a evita riscul de *returnare*;
- ❑ punerea în aplicare a procedurilor de azil sensibile la dimensiunea de gen, asigurându-se faptul că solicitantei îi este oferită și furnizată, la cererea sa, prezența femeilor ofițeri de azil și a interpretelor pregătite, competente; oferirea posibilității de a susține interviuri separate pentru femeile și bărbații din aceeași familie și garantarea confidențialității acestor interviuri;
- ❑ asigurarea faptului că ofițerii de azil și interpreții beneficiază de formare cu privire la modul de a detecta cazurile de violență de gen și de a utiliza informațiile sensibile la dimensiunea de gen privind țările de origine, inclusiv rata de prevalență a mutilării genitale a femeilor și a căsătoriilor forțate;
- ❑ asigurarea faptului că factorilor de decizie li se oferă îndrumări și formare corespunzătoare și adecvate cu privire la modul de recunoaștere și înțelegere a violenței de gen împotriva femeilor în cadrul Convenției de la Geneva privind statutul refugiaților.

În ceea ce privește gestionarea generală a cazurilor de violență de gen și politicile privind refugiații:

- ❑ participarea la programele de strămutare și relocare, care reprezintă cea mai sigură cale pentru solicitanții de azil și refugiați de a veni în Europa și punerea

în aplicare a unor noi căi legale sigure, pentru a asigura un tranzit mai sigur pentru femei și fete;

- ❑ finanțarea unor programe specifice de asistență și strămutare umanitară pentru femeile victime ale violenței de gen, pe modelul Proiectului de cote speciale din *Landul* Baden-Württemberg din Germania;
- ❑ instituirea unor mecanisme de protecție transfrontalieră pentru victimele violenței de gen;
- ❑ asigurarea faptului că respectarea standardelor de protecție a victimelor violenței de către prestatorii privați de servicii contractați pentru prestarea de servicii și asigurarea cazării pentru solicitanții de azil, prin instituirea unui mecanism de monitorizare care să includă vizite periodice ale oficialilor din domeniul migrației;
- ❑ investirea în programe de integrare socială și economică care să vizeze, în mod special, femeile refugiate, în special prin asigurarea de cursuri de limbi străine, facilitarea recunoașterii diplomelor și accesul la ocuparea forței de muncă și oferirea de educație cu privire la egalitatea de gen.

În ceea ce privește combaterea discriminării împotriva refugiaților și a solicitanților de azil, inclusiv a femeilor:

- ❑ lansarea de campanii de creștere a gradului de conștientizare cu privire la contribuția pozitivă a refugiaților și a solicitanților de azil la societate;
- ❑ condamnarea și pedepsirea cu fermitate a oricăror forme de discriminare și violență împotriva refugiaților și a solicitanților de azil, inclusiv a femeilor.

Nereturnarea:

- ❑ asigurarea faptului că femeile sunt protejate, în mod corespunzător, împotriva *returnării*;
- ❑ recunoașterea dificultăților speciale cu care se confruntă victimele violenței de gen în dezvoltarea completă a revendicărilor lor, asigurarea unui proces care să țină cont de gen, care să le permită femeilor să acceseze procedurile și să își formuleze în mod corespunzător cererile;
- ❑ asigurarea faptului că procedurile accelerate și non-suspensive nu au ca rezultat imposibilitatea ca femeile să își formuleze cererile de protecție, ceea ce duce la *returnare*;
- ❑ asigurarea faptului că victimele violenței împotriva femeilor care necesită protecție, indiferent de statutul sau reședința lor, nu sunt returnate, în nicio circumstanță, în nicio țară în care viața lor ar fi în pericol sau în care ar putea fi supuse torturii sau tratamentelor sau pedepselor inumane sau degradante.

VII. Resurse cheie

Recomandarea CM/Rec(2019)1 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea sexismului, disponibilă la: <https://rm.coe.int/cm-rec-2019-1-on-preventing-and-combating-sexism/168094d894>

Recomandarea Rec(2002)5 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre privind protecția femeilor împotriva violenței (2002), disponibilă la: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016805e2612>

Recomandarea nr. R(79)10 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei către statele membre cu privire la femeile migrante, disponibilă la: <https://rm.coe.int/native/0900001680506f32>

Planul de acțiune al Consiliului Europei (2017-2019) privind protecția copiilor refugiați și migranți în Europa, disponibil la: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=090000168071484e

Rezoluția 2244 (2018) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind migrația dintr-o perspectivă de gen: împuternicirea femeilor ca actori cheie pentru integrare, disponibilă la: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=25183>

Rezoluția 2159 (2017) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind protecția femeilor și fetelor refugiate împotriva persecuției bazate pe gen, disponibilă la: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-DocDetails-EN.asp?FileID=23700>

Rezoluția 1765 (2010) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind cererile de azil bazate pe gen, disponibilă la: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=17915>

Rezoluția 2159 (2017) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind protejarea femeilor și fetelor refugiate împotriva violenței de gen, disponibilă la: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=23700&lang=en>

Rezoluția 1765 (2010) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind cererile de azil bazate pe gen, disponibilă la: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=17915&lang=en>

Recomandarea 1940 (2010) a Adunării Parlamentare privind Consiliul Europei privind cererile de azil bazate pe gen, disponibilă la: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-EN.asp?fileid=17916&lang=en>

Comentariul Comisarului pentru Drepturile Omului cu privire la drepturile omului ale femeilor și fetelor refugiate și migrante, disponibil la: www.coe.int/en/web/commissioner/-/human-rights-of-refugee-and-migrant-women-and-girls-need-to-be-better-protected?desktop=false

Recomandarea de politică generală nr. 16 privind protecția împotriva discriminării a migranților prezenți ilegal, Comisia Europeană împotriva Rasismului și Intoleranței (CERI), disponibilă la: <https://rm.coe.int/ecri-general-policy-recommendation-no-16-on-safeguarding-irregularly-p/16808b5b0b>

Consiliul Europei (2018), *Fișa informativă privind protecția femeilor migrante, a femeilor refugiate și a femeilor solicitante de azil împotriva violenței de gen*, disponibilă la: <https://rm.coe.int/migrant-women-and-istanbul-convention/1680925865>

Consiliul Europei (2019), *Consiliul Europei (2019), Fișa informativă privind protecția drepturilor femeilor și fetelor migrante, refugiate și solicitante de azil*, disponibilă la: <https://rm.coe.int/prems-089319-gbr-2573-protecting-the-rights-of-migrant-refugee-and-asy/168096608a>

* * *

Grupul de experți privind acțiunile împotriva violenței asupra femeilor și a violenței domestice -GREVIO, rapoartele de evaluare de referință ale GREVIO sunt disponibile la: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/country-monitoring-work

Reprezentant Special al Secretarului General pentru migrație și refugiați, Rapoartele de țară sunt disponibile la: <https://www.coe.int/en/web/special-representative-secretary-general-migration-refugees/country-reports>

Publicațiile Consiliului Europei care abordează Convenția de la Istanbul și tema prevenirii violenței împotriva femeilor sunt disponibile la: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/publications

Publicațiile Consiliului Europei care se adresează femeilor și fetelor migrante și refugiate sunt disponibile la: www.coe.int/en/web/genderequality/migrant-and-refugee-women-and-girls

* * *

Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, disponibilă la: www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf

Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul, 2011) și raportul său explicativ, disponibile la: www.coe.int/en/web/istanbul-convention/text-of-the-convention

Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane (2005), disponibilă la: www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168008371d

Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Convenția de la Lanzarote, 2007), disponibilă la: www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/201

* * *

Declarația Universală a Drepturilor Omului (DUDO) (1948), disponibilă la: www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/index.html

Convenția din 1951 privind statutul refugiaților și protocolul său din 1967, disponibil la: www.unhcr.org/1951-refugee-convention.html

Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială (1965), disponibilă la: https://treaties.un.org/doc/source/docs/cerd_sp_45-E.pdf

Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice (PIDCP) (1966), disponibil la: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1976/03/19760323%2006-17%20AM/Ch_IV_04.pdf

Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale (PIDESC) (1966), disponibil la: www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/cescr.aspx

Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW) (1979) disponibilă la: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/cedaw/cedaw_e.pdf

Convenția ONU împotriva torturii și a altor tratamente sau pedepse cu cruzime, inumane sau degradante (UNCAT) (1984), disponibilă la: https://legal.un.org/avl/pdf/ha/catcidtp/catcidtp_e.pdf

Convenția cu privire la Drepturile Copilului (CDC) (1989), disponibilă la: www.unicef.org/child-rights-convention

Declarația ONU privind eliminarea violenței împotriva femeilor (1993): www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocity-crimes/Doc.21_declaration%20elimination%20vaw.pdf

Platforma de acțiune a ONU (1995), disponibilă la: https://beijing20.unwomen.org/~media/headquarters/attachments/sections/csw/pfa_e_final_web.pdf

VIII. Bibliografie

Amnesty International (2016), *Femeile refugiate se confruntă cu agresiuni fizice, exploatare și hărțuire sexuală în călătoria lor prin Europa*, disponibilă la: www.amnesty.org/en/latest/news/2016/01/female-refugees-face-physical-assault-exploitation-and-sexual-harassment-on-their-journey-through-europe/

CEDAW *Recomandarea generală nr. 35 privind violența de gen împotriva femeilor, de actualizare a Recomandării generale nr. 19*, disponibilă la: <https://undocs.org/CEDAW/C/GC/35>

Chessell și alții (2019), *Un protocol pentru gestionarea simptomelor disociative la populațiile refugiate*, *Terapeutul Comportamentului Cognitiv* (2019), vol. 12 e27, disponibilă la: www.cambridge.org/core/journals/the-cognitive-behaviour-therapist/article/protocol-for-managing-dissociative-symptoms-in-refugee-populations/1B09AB58101DF7AD547C6B72AFD5D16F/share/9c4f244dae3d8980094ec3d03fb961d2422cf5ae

Strategia Consiliului Europei privind egalitatea de gen 2018-2023, disponibilă la: <https://rm.coe.int/strategy-en-2018-2023/16807b58eb>

Consiliul Europei, *Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul). Întrebări și răspunsuri*, disponibilă la: <https://rm.coe.int/prems-122418-gbr-2574-brochure-questions-istanbul-convention-web-16x16/16808f0b80>

Consiliul Europei (2019), *Fișa informativă privind protecția drepturilor femeilor și fetelor migrante, refugiate și solicitante de azil*, disponibilă la: <https://rm.coe.int/prems-089319-gbr-2573-protecting-the-rights-of-migrant-refugee-and-asy/168096608a>

Consiliul Europei (2018), *Fișa informativă privind protecția femeilor migrante, a femeilor refugiate și a femeilor solicitante de azil împotriva violenței de gen*, disponibilă la: <https://rm.coe.int/migrant-women-and-istanbul-convention/1680925865>

Consiliul Europei (2017), Notă orientativă: *Cadrul pentru măsurarea accesului la justiție, inclusiv provocările specifice cu care se confruntă femeile*, Consiliul Europei și ONU Femei, disponibil la: <https://rm.coe.int/168069cf4eGyulai> G. ed. Comitetul Helsinki din Ungaria (2015), *Evaluarea credibilității în procedurile de azil: Un manual de formare multidisciplinar*

Biroul European de Sprijin pentru Azil, Tendințe în domeniul azilului, disponibil la: www.easo.europa.eu/latest-asylum-trends

Consiliul European pentru Refugiați și Exil, Statistici privind azilul, 2018, disponibil la: www.ecre.org/asylum-statistics-2018-changing-arrivals-same-concerns/

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, *Nereturnarea ca principiu de drept internațional și rolul sistemului judiciar în implementarea sa*, Seminarul de deschidere a anului judiciar, 27 ianuarie 2017, Dialog între judecători, disponibil la: www.echr.coe.int/Documents/Dialogue_2017_ENG.pdf

Baza de date europeană a dreptului azilului oferă rezumate ale cauzelor din diferite țări europene, disponibilă la: www.asylumlawdatabase.eu/en

Agenția pentru Drepturi Fundamentale (2011), EU MIDIS, Sondajul Uniunii Europene privind minoritățile și discriminarea. Date ale Raportului Focus, disponibil la: <https://fra.europa.eu/en/publication/2011/eu-midis-data-focus-report-5-multiple-discrimination>

Lobby-ul European al Femeilor (2016), *De la conflict la pace? #Womensvoices: Recomandări privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și fetelor refugiate aflate în mișcare* (2016), disponibil la: www.womenlobby.org/IMG/pdf/_womensvoicesfinalforweb.pdf

IASC Manual privind genurile pentru acțiune umanitară (februarie 2018), disponibil la: <https://interagencystandingcommittee.org/gender-and-humanitarian-action/content/iasc-gender-handbook-humanitarian-action-2017>

Médecins Sans Frontières (2016), *Cursa de obstacole către Europa*, disponibilă la: www.msf.org/sites/msf.org/files/msf_obstacle_course_to_europe_0.pdf

Pittawa E. și Bartolomei L. (2001), *Refugiații, rasa și genul. Discriminarea multiplă împotriva femeilor refugiate*, Jurnal despre refugiați, Canada, disponibil la: <https://refuge.journals.yorku.ca/index.php/refuge/article/view/21236/19907>

Grupul Juridic al Femeilor Refugiate (1998), *Directive de gen pentru determinarea cererilor de azil în Regatul Unit*, disponibilă la: <http://www.ilpa.org.uk/resources.php/4112/gender-guidelines-for-the-determination-of-asylum-claims-in-the-uk>

Simon-Butler A. și McSherry B. (2019), *Definirea violenței sexuale și de gen în contextul refugiaților*, IRIS Working Paper Series Nr. 28/2019, disponibil la: www.birmingham.ac.uk/Documents/college-social-sciences/social-policy/iris/2019/iris-working-papers-28-2019.pdf

Swain, A. și O'Rourke C. (2015), *CEDAW Ghid privind CEDAW general*

Recomandarea nr. 30 și rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea, disponibilă la:

<https://asiapacific.unwomen.org/fr/digital-library/publications/2015/08/guidebook-on-cedaw-general-recommendation-no-30>

UNHCR (2019), *Tendențe globale în strămutarea forțată*, disponibilă la:

www.unhcr.org/statistics/unhcrstats/5d08d7ee7/unhcr-global-trends-2018.html

UNHCR nr. 2019, Manualul și Ghidul privind procedurile și criteriile pentru determinarea statutului de refugiat în temeiul Convenției din 1951 și a Protocolului din 1967 privind statutul refugiaților, disponibile la: www.refworld.org/docid/4f33c8d92.html

UNHCR *Călătorii disperate: Refugiați și migranți care sosesc în Europa și la granițele Europei ianuarie-decembrie 2018*, disponibil la: www.unhcr.org/desperatejourneys/

UNHCR (2016), *Raport de evaluare inițială: Riscuri de protecție pentru femei și fete în criza europeană a refugiaților și migranților: Grecia și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei*, disponibil la: www.unhcr.org/protection/operations/569f8f419/initial-assessment-report-protection-risks-women-girls-european-refugee.html

Opiniile UNHCR cu privire la cererile de azil bazate pe gen și definirea „grupului social particular” pentru a include genul, Proiectul UNHCR Avocați în domeniul azilului, noiembrie 2016, disponibil la: www.unhcr.org/en-us/5822266c4.pdf

Înaltul Comisariat al ONU pentru Refugiați (UNHCR), *Statutul de refugiat, privirea arbitrară de naționalitate și apatridie în contextul articolului 1A(2) din Convenția din 1951 și al Protocolului său din 1967 privind statutul refugiaților*, octombrie 2014, PPLA/2014/01, disponibil la: www.refworld.org/docid/543525834.html

UNHCR, Document de poziție privind violența împotriva femeilor și fetelor în Uniunea Europeană și persoanele de interes pentru UNHCR (martie 2014), disponibil la: https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/04/UNHCR_Position_Paper_VAW_14_March_2014.pdf

UNHCR, *Prevenirea, atenuarea riscurilor și răspunsul: Violența sexuală și de gen*, disponibilă la: www.unhcr.org/5ce7d6784.pdf

Manualul UNHCR pentru protecția femeilor și fetelor (ianuarie 2008), disponibil la: www.refworld.org/docid/47cfc2962.html

UNHCR *Violența sexuală și de gen împotriva refugiaților, repatriaților și persoanelor strămutate intern: Ghid pentru prevenire și răspuns* (mai 2003), disponibil la: www.unhcr.org/protection/women/3f696bcc4/sexual-gender-based-violence-against-refugees-returnees-internally-displaced.html

ONU Femei, Raport privind drepturile legale ale femeilor și fetelor solicitante de azil în Uniunea Europeană, (2017), disponibil la: www.refworld.org/pdfid/59201c884.pdf

Raportul celei de-a cincizeci și șaptea sesiuni a Comisiei ONU privind statutul femeilor (4-15 martie 2013) E/2013/27, disponibil la: www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=E/2013/27

Declarația Adunării Generale a Națiunilor Unite privind eliminarea violenței împotriva femeilor (1993), disponibilă la: [www.ohchr.org/EN/ ProfessionalInterest/Pages/ViolenceAgainstWomen.aspx](http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/ViolenceAgainstWomen.aspx)

Rezoluția ONU 1820, S/RES/1820 (2008), disponibilă la: [https://undocs.org/en/S/RES/1820\(2008\)](https://undocs.org/en/S/RES/1820(2008))

ARTICOLUL 60 – Cereri de azil bazate pe gen

1. Părțile vor lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a asigura că violența de gen împotriva femeilor poate fi recunoscută ca o formă de persecuție în sensul articolului 1a alin. (2) din Convenția privind statutul refugiaților din 1951 și ca o formă de vătămare gravă, care dă naștere protecției complementare/ subsidiare.

2. Părțile se vor asigura că fiecareia dintre temeiurile Convenției i se oferă o interpretare sensibilă la dimensiunea de gen și de faptul că, acolo unde se stabilește că persecuția temută se datorează unuia sau mai multor dintre aceste motive, solicitanților li se acordă statutul de refugiat în conformitate cu instrumentele relevante aplicabile.

3. Părțile vor lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a dezvolta proceduri de recepție și servicii de sprijin sensibile la dimensiunea de gen pentru solicitanții de azil, precum și directive de gen și proceduri de azil sensibile la dimensiunea de gen, inclusiv stabilirea statutului de refugiat și solicitarea protecției internaționale.

ARTICOLUL 61 – *Nereturnarea*

1. Părțile vor lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a respecta principiul nereturnării, în conformitate cu obligațiile existente în temeiul legislației internaționale.

2. Părțile vor lua măsurile legislative sau de altă natură necesare pentru a se asigura că victimele violenței împotriva femeilor care necesită protecție, indiferent de statutul sau reședința lor, nu vor fi returnate în nicio circumstanță în nicio țară în care viața lor ar fi în pericol sau unde ar putea fi supuse torturii, tratamentului imuman sau degradant sau pedepsirii.

RON

www.coe.int

Consiliul Europei este cea mai importantă organizație pentru drepturile omului de pe continent. Acesta cuprinde 46 de state membre, inclusiv toți membrii Uniunii Europene. Toate statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană a Drepturilor Omului, un tratat menit să protejeze drepturile omului, democrația și statul de drept. Curtea Europeană a Drepturilor Omului supraveghează punerea în aplicare a Convenției în statele membre.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE